

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för kommunikation och medier

C-uppsats MKVK04 HT2015

Författare: Malin Hall

Handledare: Dino Viscovi

Examinator: Fredrik Miegel

Assistansfusk

-En mediekonstruktion

Sammanfattning

Titel:	Assistansfusk - En mediekonstruktion
Författare:	Malin Hall
Handledare:	Dino Viscovi
Typ av arbete:	C-uppsats 15hp, medie-och kommunikationsvetenskap, MKVK04 HT2015
Institution:	Lunds universitet, institutionen för kommunikation och medier
Nyckelord:	Moralpanik, Medierepresentation, Funktionshinder, Stigma, Personlig assistans, Kritisk innehållsanalys

Med anledning av en ökad medierapportering av assistansfusk har målet med uppsatsen varit att analysera nyhetsrapporteringen om detta fenomen. Syftet är att undersöka uppkomsten av begreppet assistansfusk, och att avgöra om det finns någon diskrepans mellan assistanstagarnas erfarenheter och mediekonstruktionen av personlig assistans. Metoden jag använt är kritisk innehållsanalys.

Resultatet visar att genom mediernas representation har assistanstagare konstruerats till ett hot mot välfärden. Som en konsekvens av medierepresentationen har en rad åtgärder för att minimera hotet lett till negativa konsekvenser för funktionshindrade personer. Trots att rätten till personlig assistans är lagstadgad och att antalet avslag av assistansersättningen är högre än antalet beviljade. Genom att medierepresentationen av assistansfusk är baserade på flera av punkterna i Cohens teori om moralpanik har jag nått fram till att assistansfusk är ett fall av moralpanik. Det visar sig bland annat genom en överdimensionerad rapportering av brott mot assistansersättning, agendasättande, expertutlåtanden och retoriska strategier. Konsekvenserna i form av ökad kontroll av assistanstagare är också typiskt för moralpanik

Innehållsförteckning

1. Syfte och frågeställningar	sid 4
2. Bakgrund	sid 4
2.1 Tillämpning av LSS.....	sid 4
2.2 Personlig assistans.....	sid 5
2.3 Definition och stereotypisering av funktionshinder.....	sid 6
2.4 Assistansersättning.....	sid 6
2.5 Assistansfusk enligt inspektionen för socialförsäkringen.....	sid 7
3. Teoretiskt ramverk	sid 8
3.1 Moralpanik.....	sid 8
3.2 Stigma	sid 10
3.3 Stigma och välfärd.....	sid 11
4. Metod och urval	sid 12
4.1 Kritisk innehållsanalys.....	sid 12
4.2 Urval	sid 13
5. Analys	sid 13
5.1 Inramning.....	sid 13
5.2 Överdrifter	sid 15
5.3 Personlig assistans som hot mot välfärden.....	sid 17
5.4 Expterternas betydelse för mediekonstruktionen.....	sid 19
5.5 Nyhetsmediernas perspektiv.....	sid 21
5.6 Konsekvenser av mediekonstruktionen.....	sid 25
6. Slutdiskussion	sid 29
Källförteckning.....	sid 33

1. Syfte och frågeställningar

Under det senaste året har debatten om personlig assistans eskalerat i medierna. Fokus har legat på rapporteringar av assistansfusk och kostnader för assistans. Uppmaningar till åtstramning av assistansersättning förekommer allt oftare i medierna. Samtidigt har det blivit svårare att bli beviljad personlig assistans. Med bakgrund av detta ämnar jag att undersöka vad medierna avser med assistansfusk. Jag vill även jämföra mediebilderna av personlig assistans med assistanstagarnas upplevelser.

Målet med uppsatsen är att beskriva och analysera nyhetsrapporteringen om det så kallade assistansfusket. Syftet består i att dels lämna ett bidrag till forskningen om medierepresentationen av funktionshindrade, dels att se om rapporteringen om assistansfusk kan innebära några konsekvenser för funktionshindrade individer i behov av personlig assistans.

2. Bakgrund

2.1 Tillämpning av LSS

Fram till år 1970 levde mer än hälften av Sveriges individer med funktionshinder på institutioner. Detta kritiserades från flera håll med hänsyn till FN:s konvention om mänskliga rättigheter (Erlandsson 2014, s.20). Debatten ledde på 1980-talet till att politikern Bengt Westerberg blev mannen bakom *LSS* (socialstyrelsen), ”Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade” (Erlandsson 2014, s.17,20). Syftet med *LSS* är att svårt funktionshindrade personer ska få goda levnadsvillkor och kunna leva som alla andra. De individer som tillhör kategorin ska beviljas stöd och serviceinsatser så att konsekvenserna av funktionsnedsättningen minskas (Erlandsson 2014, s.22). Barn och ungdomar ska genom *LSS* ges möjligheter till god utveckling och uppväxt. Vuxna ska ges möjlighet att kunna leva ett så aktivt och oberoende liv som möjligt (Erlandsson 2014, s.22). *LSS* är en rättighetslag vilket innebär att den ska trygga individen med att lagen tillämpas för dem som har behov och att rättigheten blir varaktig (Erlandsson 2014, s.30). Lennart Erlandsson, lektor i juridik, har genomfört en studie (2014, s.22,91) av tillämpningen av *LSS*-lagen på tre olika arenor: Kommunen, Försäkringskassan och Förvaltningsrätten. Studien visar att tolkningen av lagen är ytterst tvetydig beroende på vem som tolkar den. Han skriver: ”välfärdsrättslig lagstiftning utgör en viljeyttring från politikernas sida som ska kommuniceras, implementeras och tolkas av domstolar och myndigheter ” (2014, s.26). Erlandsson vill med detta betona att även om det finns en lag är det många andra faktorer som spelar in på hur den tolkas. Han hänvisar bland annat till sociala normer i samhället där lagen verkar och de centrala myndigheternas råd. I sin studie har han kommit fram till att tillämpningen av *LSS* tolkas olika på grund av olika interna normer hos den institution som gör bedömningen (2014, s. 41) och att det behövs en bättre professionalism för att tolka lagen än det för närvarande finns (2014, s.46). Vidare skriver han att försäkringskassan självutnämnt sig för att ha tolkningsföreträde av lagen och att deras tolkningar därmed blir normerande (2014, s. 47). Andra studier inom socialtjänstlagen visar att man inte bedömer varje person som en individ utan använder sig av standardiserade tillämpningar av lagen (2014, s.50). Tjänstemännen som beslutar om tillämpningarna av lagen sitter i en

maktposition som blir avgörande för de individer som är beroende av insatser av LSS. Allmänheten ser tjänstemännen som att de enbart tillämpar lagen och är omedvetna om betydelsen av sociala strukturer och maktkampen mellan individuella bedömningar, normer, lag, råd från myndigheter och budget (Erlandsson 2014, s.50,51).

Enligt Erlandssons bedömning finns det anledning att ifrågasätta vad försäkringskassan grundar sina beslut på. Då sociala normer anses ha betydelse för tillämpningen av LSS kan det antas att opinioner skapade av nyhetsmedier utgör en sådan faktor.

2.2 Personlig assistans

En av insatserna inom LSS är personlig assistans. Syftet är att genom individuellt anpassat stöd tillgodose funktionshindrade personers möjlighet till samma livsvillkor som övriga individer i samhället (Erlandsson 2014, s. 104). Det är kommunen som beslutar om en individ har rätt till assistans om det grundläggande behovet bedöms till max 20 timmar/vecka. Försäkringskassan hanterar ärenden där det grundläggande behovet är mer än 20 timmar (Erlandsson 2014, sid. 105). Deras beslut kan överklagas till förvaltningsrätten. För att få beviljad personlig assistans måste du först bedömas tillhöra rätt målgrupp, det som inom LSS kallas personkrets. Olika diagnoser och funktionshinder tillhör olika personkretsar och har enligt lagen olika rättigheter (Erlandsson 2014, ss.99). Därefter ska individens grundläggande behov utredas. De grundläggande behoven avser den tid som behövs för en person att få hjälp med sin personliga hygien, måltider, på- och avklädning, kommunikation och annan grundläggande hjälp som kräver ingående kunskaper om den funktionshindrade individen (Erlandsson 2014, s.124). Försäkringskassans bedömning är väldigt ingående, specificerad och standardiserad. Den kan till exempel se ut enligt nedan:

”Tid för toalettbesök godtas med 15 min/gång vid 5 tillfällen/dag, förutom 2 dagar/ vecka då Gustav är på rehabilitering där han får sådan hjälp, då godtas 4 tillfällen. På natten godtas hjälp med ett toalettbesök, 15 min/gång. Total tid för toalettbesök 10 tim/vecka. Hjälp vid duschning och förflyttning i samband med detta moment 4 gånger/vecka x 1 timme = 4 timmar/vecka. Hygienbestyr morgon och kväll 2,5 timmar/vecka.

Total för toalettbesök och hygien 16,5 timmar/vecka ”

Hjälp med på- och avklädning 50 minuter/dag samt vid dusch 15 minuter 4 gånger/ vecka. Total tid för hjälp med på- och avklädning 6,83 timmar/vecka.

Tid för hjälp med grundläggande behov uppgår till 23,33 timmar/vecka.

Dessutom beviljas assistans till övriga behov som hushållssysslor, promenader, aktiviteter och inköp med 32,5 timmar/vecka.” (Erlandsson 2014, s. 126).”

Erlandssons bedömning är att det inte tas hänsyn till individuella önskemål som att någon persons toalettrutiner tar väldigt mycket mer tid än för en person utan funktionshinder. Att någon har behov av att duscha oftare och så vidare.(2014, s.125) Det är alltså handläggaren som bestämmer hur länge och ofta en person får vara på toaletten, inte behovet och individen menar Erlandsson. Den assistanssökande är därmed utelämnad till handläggarens motivering av de grundläggande och övriga behoven. Även i fall där individen är totalförklarad och beroende av andningshjälp och det inte kan råda några tvivel om att personen är berättigad till total assistans

för sin överlevnad, görs bedömningen av tjänstemännen med hänsyn till hur lång tid momenten tar uträknat i minuter (2014, s.127). För samtliga personer som blir beviljade assistans görs en kontinuerlig två-årsprövning av beslutet för att utvärdera om individen anses fortsatt berättigad till assistans (Isf 2014:19,s. 22). Att man en gång blir beviljad personlig assistans betyder i praktiken inte att det är varaktigt beslut.

Idag finns 16000 assistansberättigade personer i Sverige som sysselsätter 80 000 personliga assistenter på arbetsmarknaden. Ett efterfrågat yrke som kräver viktig kompetens för de assistansberättigades livskvalité. (Aftonbladet 2015).

2.3 Definition och stereotypisering av funktionshinder

Enligt Socialstyrelsen definieras funktionshinder enligt följande: ” Funktionsnedsättning beskriver en nedsättning av den fysiska, psykiska eller intellektuella förmågan. Ett funktionshinder är den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen” (Isf 2014:19, s.22).

Nyhetsmedierna utgör en viktig arena som förser publiken med representationer av olika slag. Karin Ljuslinder (2002) som forskat på hur svenska medier representerar personer med funktionshinder har nått fram till att de beskrivs som något avvikande och att de uteslutande definieras genom begränsningen av sin kropp. Hennes forskning visar att normalitet i egenskap av identitet i första hand grundar sig på att ha en biologiskt fungerande kropp och att själv kunna tjäna sitt uppehälle. En väl fungerande kropp är en symbol för det normala utifrån rådande ideologiska värderingar i dagens Sverige (Ljuslinder 2002, s.91, 108, 109). Funktionshindret får således representera hela personens identitet istället för den lilla del av personen som begränsningen utgör. I media representeras personer med funktionshinder alltid på samma sätt, oavsett grad eller typ av funktionsnedsättning och prestationsmöjligheter, vilket innebär att medierna bidrar till en ytterst stereotyp bild av funktionshindrade personer (Ljuslinder 2002, ss.118). Ljuslinder menar att den stereotypa framställningen i medier beror på medielogiken. Mediernas vinkling reproducerar traditionella värderingar till allmänheten som bidrar till samhällsdiskurser (Ljuslinder 2002, s.98). Först när medierna förändrar sin representation kan funktionshindrade personers status förändras från onormal till normal.

2.4 Assistansersättning

Mellan 2003 och 2013 ökar antalet assistansansökningar från 1800 till 2500. Antalet sökande som blivit beviljade assistans har under samma period minskat (Isf 2014:19, s. 10). Från och med år 2008 är antalet nekade ansökningar större än antalet beviljade. Indragningar av assistans har från och med 2008 minskat på grund av att det grundläggande behovet anses understiga 20 timmar. Detta sammanfaller med en ny prejudicerande dom i regeringsrätten som föräkringskassan använder som underlag för hårdare bedömningar (assistanskoll). Vid omprövningen av rätten till assistans ökade antalet indragningar av assistans mellan 2008 och 2010 (Isf 2014:19, s. 18). Kraven på medicinska underlag har skärpts. Antalet avslag på grund av att läkarintyg inte styrker behovet fördubblades från och med 2009 (Isf 2014:19, s. 34).

I juni i år kom ytterligare en dom (Högsta förvaltningsdomstolen) som säger att det femte grundläggande behovet, ”annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade”, bara ska beviljas vid psykiska funktionsnedsättningar. Erik Ward (Assistanskoll), jurist med specialisering på socialförsäkringsfrågor menar precis som Erlandsson att ett biståndsbeslut är långvarigt och inte kan ändras om inte heller

funktionshindret och behovet har förändrats. Genom Isf:s rapport om assistansersättning kan det dock konstateras att den tidigare domen (Domstolen 2009) som utredningen av assistansersättningen hänvisar till har legat till grund för nekande och indragningar av assistans. Erik Ward befarar nu att ännu fler kommer att drabbas av indragningar av assistans på grund av domen från 2015 (Assistanskoll).

I de fall där man blir beviljad assistans betalar försäkringskassan ut en ersättning för att täcka kostnaden för assistenter och vissa merkostnader. Anordnaren av assistansen måste ha tillstånd från socialstyrelsen eller inspektionen för vård av omsorg för att bedriva verksamhet. Det är anordnaren som blir mottagare av assistansersättningen. Oftast anlitar den funktionshindrade personen ett assistansbolag med tillstånd, annars måste den funktionshindrade personen själv bedriva ett godkänt assistansbolag (Försäkringskassan).

Uppgifterna om assistansersättningen är intressanta fakta att beakta i relation till mediekonstruktionen av hur användandet av denna fungerar.

2.5 Assistansfusk enligt Inspektionen för socialförsäkringen

För att kunna få en uppfattning av rimligheten i mediernas bild av assistansfuskets omfattning, har jag gjort en jämförelse med den omfattning Inspektionen för socialförsäkringen presenterar.

I rapporten *Bidragsbrott och skattebrott - Välfärdens dubbla kriminalitet* (2011:12, s.7) presenteras omfattningen av brott mot assistansersättningen. Utredningen fastställer dessutom att allmänheten inte ser lika allvarligt på att köpa svarta tjänster eller att arbeta svart som på bidragsfusk av assistans. En hypotes är att toleransen för svartarbete är högre eftersom det trots allt involverar arbete, medan bidrag snarare är förknippade med inaktivitet (ifs 2011:12, s.16). Cirka 3-4% av bidragen från välfärdsystemet uppskattas som felaktiga utbetalningar varav 12% av dem utgörs av ersättning för personlig assistans. År 2010 utgjorde detta ett belopp på 2 miljarder kronor. Siffrorna visar på att en väldigt liten andel felaktiga utbetalningar motsvarar stora belopp. Ungefär hälften av dessa beror på oavsiktliga fel från både försäkringskassan och mottagaren av ersättningen. Uppgifterna innebär således att antalet brott i samband med assistansersättning är betydligt mindre än 3-4% av samtliga utbetalda välfärdsbidrag (Ifs 2011:12, s.18-19).

Den vanligaste typen av brott sker organiserat av det assistansbolag som den assistansberättigade anlitar för att hantera assistansen (Ifs 2011:12, s.54). I de flesta fall är den funktionshindrade personen omedveten om bolagets kriminella handlingar. Det finns dock fall där mottagaren av ersättningen är inblandat i brott, då oftast i form av en överdrift av sitt behov.(ifs 2011:12, s.56). Undersökningen visar dock att assistansersättningen i de allra flesta fall är beviljad på korrekta grunder (ifs 2011:12, s.56).

Anledningen till den ökade medierapporteringen om assistansfusk borde bevisligen inte vara att det är vanligt förekommande att fuska med assistansersättningen. Det tycks snarare handla om attityder och sociala normer.. Enligt rapporten finns det heller ingen anledning till ökad kontroll av assistanstagare då deras inblandning i felaktiga utbetalningar av assistansersättning är minimal. Efter att ha tagit del av Ifs rapport upplevde jag det alltmer angeläget att analysera den ökade rapporteringen av assistansfusk.

3. Teoretiskt ramverk

3.1 Moralpanik

Genom sin teori om moralpanik avser Stanley Cohen klargöra vilka faktorer som är avgörande för att en händelse får stor uppmärksamhet i media (Cohen 2011, s.11). Moralpanik ger också förklaringar till möjliga konsekvenser av en omfattande medierapportering.

Begreppet moralpanik definieras som ett tillstånd, händelse, person eller grupp människor som anses vara ett hot mot sociala värderingar. Hotet utgörs av att något anses som avvikande (Cohen 2011 s.1). Uppfattningen av det avvikande reproduceras ofta genom stereotypa framställningar av nyhetsmedierna (Cohen 2011, s.1). Cohens uppfattning av det avvikande bekräftas av Becker (Cohen 2011, s.5) som menar att det är samhället som konstruerar det avvikande beteendet genom att värdera vad som är normalt och onormalt. Det onormala appliceras på utvalda grupper som då kategoriseras som avvikande.

Cohen (2011, s.9) hävdar att medierna är en viktig producent av moralpanik, då det är där hotet synliggörs. Han anser att de producerar nyheter enligt kommersiella och politiska förutsättningar. Norman Fairclough (2011, s. 17) förtydligar detta genom att beskriva hur en publicerad text genererar i en representation av världen och att medierna genom sin text väljer att ge en viss bild av världen som inte är objektiv. Han betonar att den valda texten inom masskommunikation grundar sig på kommersiella, politiska och tekniska förutsättningar i samverkan med sociokulturella strukturer (Fairclough 2011, s, 1, 36, 42). Det finns ett visst intresse inom ett specifikt medieföretag som sätter agendan för hur deras vinkling av världen ser ut. Fairclough benämner dessa vinklingar och perspektiv av världen som blir etablerade tolkningar av världen som diskurser. (Fairclough 2011, s.53ss).

Människan vill gärna förstå och få en förklaring till det avvikande beteendet och ställer sig frågor som vem? som agerar på ett visst sätt och varför? de gör det (Cohen 2011, s.6, 48). Expertuttalanden i media blir därför enligt Cohen en annan typisk faktor för processen om hur moralpanik uppstår (Cohen 2011, s.1). Medierna befäster det avvikande genom att de erbjuder allmänheten en förklaring och en möjlig lösning till problembeteendet genom sin medierepresentation av en specifik händelse eller grupp människor. Ett kännetecken för Moralpanik är att det är tillfälligt, det kommer i rampljuset under en period för att sedan falla i glömska (Cohen 2011, s. 1,3). Medierna rapporterar till stor till just om det avvikande och vad som anses rätt och fel och var "folkdjävulen" som Cohen benämner någon som anses ha avvikande beteende finns (Cohen 2011, s.

11). På så vis sprids även föreställningar om vissa identiteter som kan leda till felaktig stereotypisering av allmänheten, det konstrueras specifika sociala grupper av människor i samhället (Cohen 2011, s.2).

Mediernas roll betonas ytterligare av Wilkins som menar att medier förstärker det avvikande genom sättet det informerar om det på. Det blir till en stereotypisering som får snöbollseffekt (Cohen, 2011, s.9,11). Effekterna av detta blir till ”straff” för den utpekade gruppen som genom medierepresentationen blir stereotypiserade och isolerade från resten av den ”normala” allmänheten. Individerna som representeras som de avvikande identifierar sig därmed också själv som avvikande och sällar sig till likasinnade, vilket leder till allt tydligare mer avvikande beteende (Cohen 2011, s.11,12). Det betonas dock att det inte nödvändigtvis behöver bli så att individer i den avvikande gruppen identifierar sig med den roll den blivit tilldelad (Cohen 2011, s.6,7, 11,12). Det är större risk att individer blir offer för den stereotypa bilden av sig själva om det är en svag och sårbar grupp som pekas ut som onormal av ”eliten” i samhället (Cohen 2012, s. xi, 12). Med eliten avses de som har den ideologiska makten och den sociala kontrollen i samhället.

När Cohen utarbetade sin teori om moralpanik var den främst förknippad med nya ungdomskulturer. Idag menar Cohen (2011, s. viii, xx) att moralpaniken i huvudsak drabbar sju samhällsgrupper eller kategorier av incidenter varav välfärdsfusk är en av dem. Sociala problem anses som ett hot mot välfärden, ju fler som drabbas av hotet, desto större upplevs hotet (Goode, & Ben-Yehuda 2009, s.150). Det sociala problemet konstrueras av att en grupp eller del av samhället anser att ett visst fenomen är ett problem och försöker finna en lösning av det (Goode & Ben-Yehuda, 2009, s.150). Medvetandet av problemet uppstår genom att frågan drivs av en resursstark organiserad elit som i sin tur påverkar media. De flesta sociala problemen upptäcks av de som blir gynnande av upptäckten (Goode & Ben-Yehuda 2009, ss.154). Mediernas presentation av något bygger även på graden av nyhetsvärde (Cohen 2011, s. 42). Något som är nytt och okänt genererar ett nyhetsvärde (Goode & Ben-Yehuda 2009, s.100). Goode och Ben-Yehuda (2009, s.55ff) beskriver att medierapportering inte behöver vara ensam orsak till moralpanik. De menar snarare att medierna befäster en stereotyp bild av något som allmänheten redan har. Medierna går konsensus ärenden och skriver om sådant allmänheten vill höra. De antar en vinkling de vet kommer att gå hem hos allmänheten, eftersom medierna är beroende av att kunna sälja sina produkter är de hänvisade till allmänhetens åsikter. Goode och Ben-Yehuda (2009, s.56) sammanfattar anledningen till mediernas val av händelser och perspektiv genom frasen: ”What if they threw a party and nobody came”. De menar också att moralpanik kan konstrueras av samhällseliten, för att påtvinga allmänheten att se ett visst fenomen som ett hot. Elitens syfte är då att det konstruerade hotet ska överskugga ett verkligt hot man vill dölja för allmänheten (Goode & Ben-Yehuda (2009, s.64). Cohen gör liknelser mellan reaktionerna på medierapportering och katastrofteori för att avslöja varningar på hot. En förutsättning för detta är att utgångspunkten är återkommande och enhetlig i flera medier. (Cohen 2011, s 16-17, 50ss, s.80,81). Sensationalism (Cohen 2011, s. 80ff) är en punkt inom katastrofteorin som kan knytas både till medielogik och moralpanik. Sensationalism är ett retoriskt knep medierna använder sig av för att dra uppmärksamhet till en viss nyhetshändelse. Detta kan också bidra till att media skapar händelser av ickehändelser.

En av reaktionerna på moralpanik som Cohen lägger stor vikt vid är förändringar i den sociala kontrollkulturen. Med kontrollkulturen avser Cohen de som innehar den sociala makten i samhället, till exempel nationella institutioner som polis, vård, rättsväsen, med flera. De som agerar som kontrollagenter inom dessa områden anser sig ha en skyldighet att reagera på de hot som media publicerar. Deras agerande bidrar till att bekräfta att individerna som är föremål för mediernas granskning är avvikande, det vill säga onormala (Cohen 2011, s.189). Kontrollagenternas agerande leder även till att individerna som anses som ett hot i större

utsträckning identifierar sig just som det de blir utpekade till. Onormala. Reaktionerna i den sociala kontrollkulturen kan leda till konkreta åtgärder för att allmänheten ska förstå att kontrollagenterna agerar på hotet (Cohen, s 92, 98). Cohen beskriver fall där åtgärder i den sociala kontrollkulturen blivit helt överdriven och därmed drabbat oskyldiga människor som i praktiken inte utgjort något hot. Deras enda "brott" har varit som utpekade att tillhöra den avvikande gruppen. (Cohen 2011 s. 99ff).

3.2 Stigma

Cohen menar att mediernas stereotypa framställning av vissa individer leder till att de blir offer av den roll de tilldelas (Cohen 2011, s.11,12). Med anledning av det anser jag att graden av stigma är relevant att undersöka i förhållande till assistanstagare och assistansfusk.

Erving Goffman (1972,s.12) definierar stigma som en individs synliga sociala identitet. En identitet som konstrueras av andra människor på grund av att de anser att personen besitter en eller flera egenskaper som avviker från normen av hur man bör vara. Det avvikande gör att andra människor kategoriserar in individen i ett visst fack, och därmed blir personen som anses avvikande anvisad en viss gruppstillhörighet. Hen blir stämplad som onormal. Det avvikande får symbolisera hela individens identitet (Goffman 1972, 51ff.). Stigma beskrivs som förhållandet mellan en viss egenskap och en stereotyp uppfattning av den (Goffman 1972, s.13). Goffman beskriver att en typ av stigma grundar sig på kroppsliga avvikelser, som olika funktionsnedsättningar (Goffman 1972, s.14). Stigmat betyder att de som anser sig normala antar en viss attityd mot personer med funktionsnedsättningar. På så vis bidrar de så kallade normala till att begränsa funktionshindrade personers liv. Personen med stigmat kan däremot känna sig fullt normal och ha svårt att inse varför hans egenskap skulle vara oacceptabel. Han blir dock varse sin onormalitet på grund av andras bemötande mot honom (Goffman 1972, s. 16). Det finns en risk och tendens att stigmatiserade personer påverkas av omgivningens negativa attityder och oacceptans till den grad att personen själv anammar samma negativa syn om sig själv (Goffman 1972, s.18). En osäkerhet och underlägsenhet riskerar att infinna sig vid social kontakt med andra (Goffman 1972, s.22). Den stigmatiserade personen känner sig ofta ifrågasatt och misstänkt i sociala sammanhang (Goffman 1972, s.23). Konsekvenserna kan leda till att den stigmatiserade blir undvikande och isolerad på grund av andras attityder (Goffman 1972, s.25). Stigmat kan också drabba den stigmatiserade personens närmsta familj (Goffman 1972, s. 38, 68ff). Genom att träffa likasinnade individer med samma avvikelse, kan stigmat ärvas vidare, en individ får lära sig hur de förväntas vara och bete sig av andra som accepterat sin roll som avvikande (Goffman 1972, s.45).

Vissa stigma innebär att man blir behandlad på ett visst sätt (Goffman 1972, s.60). Rykten och stereotypa bilder sprider sig utanför den stigmatiserade individens närmsta omgivning och gör att andra tror sig veta hur individen är som person innan de ens träffat personen i fråga (Goffman 1972, s.75). Stigmatiserade personer blir således offer för social kontroll, det vill säga att någon anser sig ha korrekt information om en person baserat på rykte. Den stigmatiserade personer får därmed svårt att vara anonym visa sin rätta personlighet (Goffman 1972, s.77). Massmedia spelar en stor roll för hur personer med funktionshinder uppfattas (Goffman 1972, s78). Som Ljuslinder beskriver är det svårt att få en annan bild av funktionshindrade personer när de i medier alltid presenteras i egenskap av sitt funktionshinder. Det uppstår då en skillnad mellan social och personlig identitet

hos den funktionshindrade personen (Goffman 1972, s.112). Det blir en tydlig diskrepans om hur man själv uppfattar sig som normal och andra uppfattar dig som annorlunda (Goffman 1972, s.115). Först när man får chansen att lära känna en person med funktionshinder inser man att den stigmatiserade bilden inte utgör personens identitet (Goffman 1972, s. 59).

3.3 Stigma och välfärd

Jag har behandlat hur stigma kan vara förenat med kroppsliga avvikelser, flera studier visar även på att stigma uppstår i samband med mottagandet av välfärdsbidrag. Då assistansersättning i Sverige är ett välfärdsbidrag finner jag det betydelsefullt att undersöka hur mottagandet av sådana upplevs.

En brittisk studie som publicerats i tidskriften *Sociology of health and illness* (Mofatt & Noble 2015) undersöker relationen mellan kronisk sjukdom, anställning och välfärd. I England existerar en diskurs om att bidragstagare i stor utsträckning är bedragare (Mofatt & Noble 2015, s.1194). Studien vittnar om hur svårt cancerdrabbade patienter mår dåligt på grund av de genom sin sjukdom blir beroende av bidrag för att kunna försörja sig och sin familj. De upplever att de är en belastning för välfärdssystemet jämfört med en tillgång som när de var arbetsföra. Bidragaren drabbas av oro, osäkerhet och dålig självkänsla som följd. Många av studiens deltagare försökte utföra sitt ordinarie arbete trots sin sjukdom, varav de flesta inte lyckas leva upp till deras tidigare arbetskrav. Viljan att arbeta består i att jobbet ses som normaliserande och att det är en stor del av ens identitet som vanlig samhällsmedborgare (Mofatt & Noble 2015, s.1198). Man vill inte förlora sin identitet som hederlig arbetstagare och skattebetalare (Mofatt & Noble 2015, s.1200). Det handlar även om social acceptans. Man upplever att man hela tiden måste förklara för sig själv och andra varför man inte arbetar (Mofatt & Noble 2015, s.1200). Mofatt och Noble (2015, ss. 1201) visar hur skammen att behöva bli bidragstagare mot sin vilja grundar sig på politisk ideologi och den rådande diskursen om att bidragstagare är bedragare. Studien visar även på att göra bidragen svårtillgängligare för de som behöver dem ökar stigmatiseringen. De som är i behov måste övertyga och överbevisa att deras behov är äkta. Andrew Courtright (2013, s.74) belyser att fokus på ett visst hälso-eller välfärdsproblem leder till en stigmatisering av de som har ett visst behov. Han hänvisar till hur antikampanjer om rökning och HIV avnormaliserat de som till exempel fortfarande är rökare och blivit drabbade av HIV. Han menar att medveten stigmatisering är oetiskt eftersom det avhumaniserar berörda individer. Man ser inte den stigmatiserade personen som en jämlik människa utan som ett problem som bör förintas (Courtright 2013, s.76). Courtright (2013, s.16) anser att social isolering är en av de största konsekvenserna av stigmatisering. Samhället försöker ta bort det avvikande och marginaliserar därmed utvalda personer. Skammen hos den marginaliserade individen beror inte på dennes egna upplevelser av sin identitet utan baseras på att hen inte når upp till samhällsnormen av en normal människa (Courtright 2013, s.77). Det är ständigt personer utan de stigmatiserades egenskaper som representeras som lyckade, lyckliga och välmående människor i media (Courtright 2013, s.79) TV-program om viktminskning tas upp som exempel, där deltagarna först efter sin viktminskning anses och räknar sig som acceptabla människor, vilket leder till en allt mer stigmatiserad bild av de som förblir överviktiga. Syftet med en kampanj kan vara gott som att informera sig om säker sex och hur man skyddar sig mot HIV men pekar också ut en grupp som avvikande.

Att den politiska kontexten spelar roll för synen av välfärdsbidrag bekräftar Engel DeJgaard och Albrekt

Larsen (2013, s. 288). De konstaterar att synen på välfärdsbidrag i liberalt styrda samhällen i högre grad är sammankopplat med ovilja och lathet än i socialdemokratiska samhällen. Till stor del beror detta på att välfärdsbidragen är svåråtkomligare i liberala samhällen. Stor del av skildringen av välfärdsbidrag fortgår i media. Inspirerade av Engelska och Amerikanska studier har Engel Dejgaard och Albrekt Larsen (2013) därför undersökt representationen av välfärdsbidrag i Svenska, Danska och Engelska nyhetstidningar. En konstant diskussion pågår av majoriteten i samhället som frågar sig var gränsen går för behovandet av välfärdsbidrag och om de behövande inte har sig själv att skylla som försatt sig i en sådan situation. Att det dessutom förekommer utnyttjande av välfärdsbidrag ökar klyftan mellan behövande och majoriteten (Engel Dejgaard och Albrekt Larsen 2013, s. 288-289). Studien jämför skillnader av medierepresentationen av bidragstagare i Danmark, England och Sverige. Bidragstagare framställs i media 2,5 gånger så ofta i Engelsk media som i svensk media (Engel Dejgaard och Albrekt Larsen 2013, s. 292). Vidare utgörs medierapporteringen i liberala England av en negativ syn jämfört med en positivare skildring i Sverige och Danmark, som båda är socialdemokratiska länder (Engel Dejgaard och Albrekt Larsen 2013, s.295). Den mest negativa framställningen av välfärdsbidrag handlar i England om utnyttjandet av förmåner. Under tiden för studien noterades endast en sådan medierapportering i svensk eller dansk media.

4. Metod och Urval

4.1 Kritisk innehållsanalys

Jag har valt att använda mig av en kvalitativ metod i form av kritisk innehållsanalys för detta arbetet. För att få ytterligare kunskaper i att analysera hur personlig assistans representeras i nyhetsmedier har jag tagit del av ”Nyheter – att läsa tidningstext” (Lundgren, Ney & Thuren 1999). Litteraturen ger en handledning i att kritiskt granska nyhetstexter och olika metoder för att granska tidningstext presenteras (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s.8). En dagstidning presenterar en av flera möjliga vinklingar av en händelse (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s. 7) beroende på en rad olika faktorer. Vem som har skrivit artikeln, i vilken form den har skrivits och vem som är källan till informationen i texten är exempel på sådana faktorer. Även kontexten där texten publiceras spelar roll. Dels beroende på olika medieägares intresse för olika händelser, dels beroende på resurser för att producera journalistiskt material. Retoriken som används är också avgörande för hur något framställs (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s.41, 44). Olika sätt att uttrycka samma händelse ändrar textens innebörd (Lundgren, Ney & Thuren 1999, ss.53). En journalist använder sig oftast av sex olika kardinalfrågor, vars svar blir resultatet av hur en händelse rapporteras. Vad har hänt, vem har gjort det, hur och varför hände det? Var och när hände det? Källorna till informationen i det journalistiska materialet avgör trovärdigheten i framställningen av en händelse. Både journalistens val av informationskälla, vilket utrymme den får och hur den ges utrymme spelar roll för vinklingen av en nyhet. Genom att analysera källorna i en text kan få fram mycket information om hur och varför en händelse framställs på ett visst sätt (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s.47). Exempel på olika källor typer av källor som bidrar till materialets trovärdighet kan bland annat vara: direktkontakt med källan i en intervju, journalistens egna iakttagelser, pressmeddelande, olika slags protokoll och utredningar. En hel del sammanställning av information kommer inte ens från en journalist utan hämtas direkt från olika nyhetsbyråer, (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s.49). Vanligt förekommande är att olika nyhetsförmedlare ger samma version av en händelse. De kan till exempel använda sig av samma källa, eller till och med använda varandras rapporteringar som källa för sin egen publikation. Det blir en rundgång av samma händelse i medierna (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s.51). Man refererar till varandra, vilket ger en mindre trovärdighet än om det vore en enskild journalists personliga skildring som angetts. Om det förekommer brister i den rapportering som

flera medier sedan refererar till, blir det en felaktig bild som sprids som sanning till allmänheten (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s.52). Konsekvenserna av en viss framställning av något kan därmed få stora konsekvenser för hur något uppfattas. Detta fenomen anges som trädning i mediebranschen och i min analys kommer det att bli tydligt att det varit en väl använd metod i nyhetsmediernas rapportering om assistansfusk. Genom trädning blir det också bara en version av verkligheten som presenteras (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s.52), inga alternativa versioner presenteras. Det är bevisligen flera faktorer som spelar in för hur journalistisk text tolkas. Därför är det av vikt att kritiskt analysera en text för att kunna komma fram till hur en viss representation av något har uppstått. Genom att göra detta kan man även få insikt om förändringar i samhället och det politiska läget som råder. Media kan både rapportera och reproducera olika ställningstagande genom vilka nyheter de väljer att rapportera och på vilket sett de gestaltar dem (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s.40, 41). Det finns en del etablerade nyhetsvärde inom mediebranschen som man konstaterat lockar läsare. Av ekonomiska skäl ligger dessa oftast till grund för vilka nyheter som publiceras. Framför allt ska en nyhet vara ny, nya avslöjanden, brott, olyckor och kändisar är exempel på bra nyhetsvärden (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s.44, 45). En ”bra” nyhet är en negativ händelse. ”Vanliga människor” hamnar i media främst i egenskap av offer eller brottsling (Lundgren, Ney & Thuren 1999, s.45). Således kan det konstateras att ”assistansfusk” har ett högt nyhetsvärde eftersom det handlar om brottslighet.

I analys presenteras de resultat jag fått fram angående assistansfusk genom att använda mig av metoden för kritisk innehållsanalys.

4.2 Urval

Mitt empiriska material utgörs av ett urval av medieartiklar. Insamlingsmetoden är utförd genom mina sökningar på internet med sökorden ”assistansfusk, nekad assistans, indragen assistans”. Efter en första granskning av de träffar jag fick, insåg jag att flera artiklar hade ett samband genom Ekots rapportering av assistansfusk. Eftersom de hade genomfört en reportageserie som andra medier reproducerat bestämde jag mig för att använda Ekots reportageserie om sex stycken radioinslag som utgångspunkt för min analys. Jag har tagit del av radioinslagen i form av skriftliga artiklar på sr.se. Debatten om assistansfusk och personlig assistans har fortsatt i medierna under tiden mitt arbete fortskridit, med hänsyn till tidsramen för mitt arbete sträcker sig insamlingen av material till mitten av November 2015. Vid sidan av medieartiklarna har jag använt mig av olika rapporter som rör personlig assistans. Därutöver har jag använt jämförelsetjänsten Assistanskoll.se som en källa för information.

5. Analys

Jag har kritiskt granskat ett antal medieartiklar som omfattar assistansfusk. Genom att använda mig av metoden kritisk innehållsanalys har jag i varje artikel undersökt hur begreppet assistansfusk konstruerats genom ord och bild. Med hjälp av det teoretiska ramverket växte under arbetets gång en tydlig tematik av mediekonstruktionen om assistansfusk fram. Detta har jag sammanställt under sex olika rubriker som sedan sammanfattas i uppsatsens slutdiskussion.

5.1 Inramning

Under denna rubrik avser jag att visa exempel på hur nyhetsmediernas bild av personlig assistans gestaltas genom deras valda retorik, symbolik och bilder.

I tre av sex radioreportage som Sveriges radio, Ekot, sände om personlig assistans 12-13 januari 2015 förekommer ordet *assistansfusk* i rubriken som en benämning för situationen som rapporterades. (Ekot 2015, inslag 1,4,5). I ett av inslagen används termen *fuskpengar* i rubriken (Ekot 2015, inslag 6). Orden assistans och fusk sammansatt förbinder att assistans är förknippat med fusk och opålitlighet. Assistans blir närmast synonymt med fusk. Ordet assistansfusk anammas även av flera andra nyhetsmedier och bidrar således till att skapa moralpanik runt personlig assistans. Genom att ordet används intensivt i olika medier under en period blir ordet assistansfusk etablerat och agerar också vid senare rapporteringar som en varning att situationen är aktuell igen. I två av Ekots inslag förekommer ordet mutor i rubriken i samband med assistans vilket även det är synonymt med fusk (Ekot 2015, inslag 2, 3).

I en sökning på *assistanfusk* på sr.se finns det 82 artiklar mellan åren 2010-2015. En sökning på mediearkivet.se ger 501 artiklar i svensk dagspress mellan 2009 och 2015. Före 2008 förekommer inga artiklar som innehåller ordet assistansfusk. Ett urval av hur *fusk* förekommit i nyhetsmedierna:

- ”Åklagare på väg kräva lagändring för assistansfusk” (Ekot inslag 1, 2015)
- ”Så mutar assistansbolagen till sig nya kunder ” (Ekot inslag 2, 2015,)
- ”Myndigheterna vill inte ta ansvar för assistansbolagens mutor” (Ekot inslag 3, 2015),
- ”Bristande granskning av assistansfusket” (Ekot inslag4, 2015)
- ”Så jagas misstänkta assistansfuskare av Försäkringskassan” (Ekot inslag 5,2015)
- ”Försäkringskassan får tillbaka fuskpengar”(Ekot inslag 6 ,2015)
- ”Gör upp med assistansfusket” (Expressen 2015)
- ”Assistansfusket rekordstort” (DN 2015)
- ”Assistansfusket avslöjas – när hon ses kratta löv på film” (Brottscentralen 2015)
- ”Nu tar vi krafttag mot assistansfusket” (Svenska dagbladet 2015)

I Ekots inslag 5 (2015) dramatiseras händelsen som rapporteras genom rubriken ”Så jagas misstänkta assistansfuskare av Försäkringskassan”. Ordet jagar talat om att händelsen är pågående och att det är av yttersta vikt att fuskaren fångas, vilket tyder på att den är ett hot och ett allvarligt problem som måste lösas. En uppföljning och lösning på problemet är att vänta. Ordet *härva* är ett typiskt ordval inom nyhetsjournalistik som understryker att en situation är invecklad och behöver redas ut. I Brottscentralens sändning (2015) rullar en banner med texten ”*assistanshärva nystas upp*”. *Härva* används också i Ekots inslag 6 (2015), där man försöker förklara och reda ut fallet om ett brott inom assistans i Örebro. En typisk situation för moralpanik är att medierna både bidrar till att skapa en sensation och erbjuder förklaringar till den (Cohen 2011, s.6,48,13,24).

Brottscentralens rubrik ”*assistanfusket avslöjas – när hon krattar löv*” berättar genom ordvalet *avslöjas* att det är något sensationellt som ska rapporteras i inslaget. Sensationer har ett stort nyhetsvärde och därför strävar medier efter att skapa sådana. Expressen använder sig av synonymen *uppdagas* för att visa på sensationalitet: ” *På senare år har uppseendeväckande fall av fusk uppdagats*” (Expressen 2015). Ekots inslag 1 (2015) skriver att det förekommit *många* fall av assistansfusk de senare åren, och därmed anger även dem att de rapporterar om ett stort sensationellt avslöjande.

Dagens nyheter (2015) pekar ut funktionshindrade personer som en svag grupp, vilket spär på en redan stereotyp bild av funktionshindrade personer *”Problemet är att kunden ibland är en väldigt svag part, med kraftiga funktionsnedsättningar”*. Detsamma gör Ekot genom en fråga till Thomas Falk, enhetschef på försäkringskassan *”Vad tycker du om det, det är skattebetalarnas pengar som går till resor och så vidare, det skulle ju gå till de svagaste i samhället?”* (Ekot inslag 3, 2015).

I bland annat Ekot (inslag 1, 2015) anges assistans som vård *”Bolaget i sin tur gjorde stora pengar i vinst på vården av barnen”*. *Vård* syftar till att någon är sjuk och bidrar också till att funktionshindrade personer anses svaga. Sjuk är i hög grad motsats till normal, vilket anger funktionshindrade personer som avvikande.

Brottscentralen (2015) som är ett webb-tvprogram, visar under rubriken *”Assistansfusket avslöjas-när hon krattar löv”* bilder på smygfilmade personer som *”krattar löv”* och *”går ur sin bil”*. I inslaget visas en bild på ett obemannat träningsredskap. Träningsredskapet saknar helt kontext, men programledarna säger att en *”gymaktivitet”* pågår trots att ingen människa syns i bild. Det berättas om en person som lyft sin egen rullator. Det framgår inte vilka personerna som krattar löv och går ur sin bil är och inte heller vilken typ av funktionshinder de har. En bild av en person med rullator som är i mataffären visas. En annan bild är på en kvinna som håller i en matta. Bilderna är väldigt suddiga och en av bilderna visar bara en kvinna med pixlat ansikte, helt utan kontext. Programledarna för brottscentralen presenterar samtliga dessa bilder som ett tydligt bevis för assistansfusk.

SvtSkåne (2014) sänder inslaget *”frikänd för fusk med assistansbidrag”*. Grunderna för att en 57-årig man med funktionshinder åtalats för brott är polisens iakttagelser: *”De menade att mannen åkte på semester, gick på egna promenader och beskar fruktträd, något som bland annat visades i en omfattande fotodokumentation.”*

Nanda Holm utses till fuskare genom att Aftonbladet anger att hon gungat i en hammock i en film som figurerat på Youtube. Handlingen ledde till att hennes assistans drogs in av Försäkringskassan. Fallet med Nanda Holm återkommer under rubriken *”Konsekvenser av mediekonstruktionen”*.

”Förlamade Nanda Holm, 40, gungade i en hammock i en film på youtube. Det räckte för att försäkringskassan skulle dras in hennes rätt till assistans (Aftonbladet 2013)

5.2 Överdrifter

Överdrifter är en bidragande orsak till moralpanik (Cohen 2011, s. 26). Under genomförandet av analysen har jag upptäckt att detta är förekommande i medierapporteringen om assistansfusk.

Inslag 1 i Ekot (2015) förmedlar att det förekommit *många* fall av assistansfusk. Samma reportage berättar att *”många fuskare går fria”*. Inslag 2 i Ekot (2015) har rubriken *”så mutar assistansbolagen till sig nya kunder”*. Pluralformen *assistansbolagen* ger intryck av att det är en majoritet av samtliga assistansbolag som ägnar sig åt mutor. I samma inslag återges att det finns 16 000 assistansberättigade personer i Sverige. Kriminalinspektör Erika Malmberg uppger att hon känner till 10 fall av mutor av 16 000 möjliga. Trots att det visar på en tydlig överdrift, väljer journalisten längre ner i artikeln att anta kriminolog Johanna Skinnaris perspektiv. Trots att hon saknar belägg för sitt uttalande:

”Johanna Skinnari är kriminolog på BRÅ, Brottsförebyggande rådet, och har forskat om brott inom assistansbranschen. Enligt henne är det många av bolagen som erbjuder mutor som resor,

TV-apparater, datorer eller pengar för att locka fler kunder:” (Ekot 2015, inslag 2)

Journalisten: *Har ni sett att det förekommit mutor och att brukaren fått sämre vård inom assistansbolaget? -Vi har hört talas om assistansanordnare som erbjuder mutor och att sedan samma företag tackar nej till avlastning och inte vill ha hjälpmedel just för att ha högt antal assistanstimmar, säger Johanna Skinnari”. (Ekot 2015, inslag 2)*

Gunnar Moa, avdelningschef på Inspektionen för vård och omsorg, är av en annan åsikt än att mutor är vanligt när han svarar på samma fråga:

– Ja, vi känner till att det lär ha förekommit”. (Ekot 2015, inslag 2)

Förekomst syftar snarare på enstaka fall och ”hört talas om” är inte bevis för att det finns ett utbrett fusk. Ordvalet många eller synonymt till att fusk är stort och utbrett är dock det som reproduceras i flera nyhetsmedier:

”Assistansfusket rekordstort” (Dagens nyheter 2015)

*”De senaste åren har det framkommit **många fall** av fusk inom assistansbranschen. Men **många** av de som fuskat har gått fria” (Ekot 2015, inslag 1)*

*”**Många** assistansbolag använder sig av mutor för att kunna locka funktionshindrade till sina företag.” (Ekot 2015, inslag 3)*

*”Ganska **många** personer involverade” (Ekot 2015, inslag 5)*

*”Det är **gigantiskt**” (Brottscentralen 2015)*

Det faktum att Ekot (2015) under två dagar sänder hela sex stycken olika inslag som handlar om assistansfusk visar på en överrapportering. Dessutom skriver de om flera olika typer av fall av fusk och brist på kontroll för att upptäcka fusk, vilket ger en uppfattning om att fusk är mer utbrett än vad det är.

Inslag 1: skriver om ”fejkassistenter”.

Inslag 2: handlar om att ” *Assistansbolag som sköter om funktionshindrade och handikappade, försöker locka till sig personer som har rätt till assistans med hjälp av mutor. Allt för att kunna få fler kunder och på så sätt göra hundratusentals kronor i vinst årligen”.*

Inslag 4: ”*Bristande granskning av assistansfusket”*

Inslag 5: ”*Vi har anordnare, brukare och assistenter. Kan vara familjer runt omkring, och gode män och så”.*

Brottscentralen (2015) säger sig ha ”tydliga bevis” på assistansfusk, vilket är en överdrift. Deras bevismaterial, som jag återgett under avsnittet gestaltning, saknar referenser till att deras publicerade bilder är tagna i en kontext relaterat till assistanstagare.

IVO bekräftar överdriften av assistansfusk genom att de inte vidtagit några åtgärder på det som i medier framställs som mutor. De ser det istället som marknadsföringsaktiviteter:

” Även IVO känner till mutorna inom assistansbolagen som fenomen, men myndigheten har inte vidtagit några åtgärder för att komma till rätta med problematiken.

”-Jag känner inte till att vi har gjort något speciellt för att hantera det här som man skulle kunna betrakta som marknadsföringsaktiviteter”. (Ekot inslag 3, 2015)

Johanna Skinnari som uttalar sig om mutor i Ekot (inslag 2, 2015) är även medförfattare till rapporten *”Bidragsbrott och skattebrott, Välfärdens dubbla kriminalitet”* (Isf 2011:12.). Rapporten visar att andelen felaktiga utbetalningar av bidrag från trygghetssystemet utgör 3-4% av samtliga bidragsutbetalningar. Av dem utgörs 12% av felaktiga utbetalningar till assistans. Hälften av fallen beräknas vara avsiktliga.(s.19). Rapporten förtydligar att även om andelen felaktiga utbetalningar är få, så motsvarar de stora belopp.

Genom analysen av överdrifterna vill jag påvisa att medierna framställer omfattningen av brott med assistansersättning som större än vad den är. Trots att det gjorts en utredning som visar hur stor omfattningen är, använder medierna sig av spekulationer. De anger sig av ospecifika värden som ”många” och ”vi har hört talas om. Förutom att överdrifterna bidrar till att skapa sensationelitet, bidrar ovissheten till ett intresse för att reda ut omfattningen. Nyhetsmedierna bidrar således både till att konstruera begreppet assistansfusk på grund av dess nyhetsvärde och erbjuder sig sedan att förklara situationen för allmänheten.

5.3 Personlig assistans som hot mot välfärden

Flera av de artiklar jag granskat som berör personlig assistans fokuserar på ett ekonomiskt perspektiv. Nedan redovisas exempel på journalistisk text som handlar om pengar i samband med personlig assistans.

” I dag har 16 000 funktionshindrade personer i Sverige rätt att få personlig assistans i hemmet. Kostnaden betalas av Försäkringskassan och uppgick till 28 miljarder kronor förra året. En summa som motsvarar två tredjedelar av försvarsbudgeten. (Ekot 2015, inslag 2)

”Men 2013 fick 16 000 personer i snitt 120 timmars assistans i veckan. Summa: 27 miljarder kronor.” (Expressen 2015)

Uppgifterna handlar inte om något fusk eller bedrägeri, utan fokus har förflyttats till kostnaden för att funktionshindrade personer i samhället ska få den lagstadgade livskvalité de har rätt till. Att jämföra kostnaden med *”två tredjedelar av försvarsbudgeten”* får dem att framstå som ett hot mot Sveriges säkerhet. Även försäkringskassans generaldirektör bekräftar att funktionshindrade personer hotar det svenska välfärdssystemet :

”de kraftigt ökade kostnaderna för assistansersättningen sätter press på vårt socialförsäkringssystem.” (Svenska dagbladet 2015)

Flera olika artiklar tar upp och kritiserar assistansbolagens vinster och får det att betraktas som en del av fusket:

”För assistansbolagen kan en person som behöver ett stort antal timmar för att klara vardagen innebära vinster på 300 000 kronor årligen.” (Ekot, 2015 inslag 2)

– *Vi ser ju att assistansersättning genererar mycket pengar, nästan 30 miljarder kr varje år, så det är alltid mycket pengar för bolagen att ta över, det är en kamp om pengarna.*” säger *Andreas på försäkringskassans kontrollenhet.*” (Ekot 2015, inslag 5)

”Assistansbolag som sköter om funktionshindrade och handikappade, försöker locka till sig personer som har rätt till assistans med hjälp av mutor. Allt för att kunna få fler kunder och på så sätt göra hundratusentals kronor i vinst årligen.” (Ekot 2015, inslag 2)

Nyhetsmedierna rapporterar att det är skattepengar som förbrukas, vilket får assistanstagare att framstå som en belastning för välfärden.

”Om inte Högsta domstolen ändrar domen så kommer det behövas en lagändring för att hindra assistansbolagen att fuska med skattemedel.” (Ekot 2015, inslag 1)

”Vad tycker du om det, det är skattebetalarnas pengar som går till resor och så vidare, det skulle ju gå till de svagaste i samhället? (Ekot 2015, inslag 3)

”– Då är det ju primärt Försäkringskassan att se till hur de här skattemedlen används. Det ligger inte hos IVO att ha tillsyn över det, säger Gunnar Moa.” (Ekot 2015, inslag 3)

”När skattepengar förlösas blir välfärden lidande och LSS-reformens legitimitet riskerar att undermineras.” (Expressen 2015).

Medierna producerar information om att funktionshindrade personer omges av oseriösa familjemedlemmar som enbart är ute efter pengar.

”Just eftersom brukarna bor hemma i sina egna hem ofta tillsammans med sina familjer så går det aldrig att bevisa att en mamma eller en bror har utfört eller inte har utfört assistans istället för fejkassistans. Det blir oerhört svårt.” (Ekot 2015, inslag 2).

”Ofta företräder familjemedlemmar den funktionshindrade och bestämmer vilket assistansbolag hen ska ha.” (Ekot 2015, inslag 2)

”– Problemet med mutorna är att det gör att brukarens anhörig eller den gode mannen kan få ganska starka ekonomiska incitament att inte byta bolag, att inte klaga på vanvård eller dåligt utförd assistans, säger Skinnari till Ekot.” (Ekot 2015, inslag 2)

Välfärdsfusk anses som ett tacksamt ämne för uppkomsten av moralpanik (Cohen 2011, s.viii,xx). Vad våra skattepengar går till är ett ämne som intresserar många och följer därmed medielogiken. Genom att medierna poängterar att det är skattepengar som används till assistansfusket, blir assistanstagare ansedda som ett hot mot välfärden. Om assistanstagarna inte hade förbrukat skattepengar hade dessa kunnat komma till förmån för annat. Att familjemedlemmar har ett yrke som personlig assistent är inte olagligt. Medierna får det att framstå som att

anhöriga utnyttjar både välfärden och den funktionshindrade för egen vinning. De konstrueras till ett hot som bör kontrolleras.

5.4 Experternas betydelse för mediekonstruktionen

I flera av de artiklar som är föremål för analysen tillfrågas experter inom olika professioner och artiklarna baseras till stor del på deras uttalanden. Källorna som förekommer har tydliga kopplingar till myndigheter som utgör den sociala kontrollen i Sverige. De består bland andra av Åklagare vid ekobrottsmyndigheten, kriminolog på ekobrottsmyndigheten, avdelningschef på IVO, enhetschef på försäkringskassan, utredare på försäkringskassans kontrollenhet, ordförande för vårdföretagarna och försäkringskassans generaldirektör. Deras ethos bidrar till att deras ställningstagande angående personlig assistans får stor genomslagskraft i medierna. Syftet för medierna med att använda dessa källor i sin rapportering är att verifiera att det pågår ett utbrett assistansfusk.

I Sveriges radios Ekot, inslag 1 (2015) citeras och uttalar sig Elisabeth Börjesson, åklagare vid Ekobrottsmyndigheten i Örebro. Hon bekräftar förekomsten av fusk och ställer krav på kontroll och lagförändring för att kunna förhindra det. Dessutom ger hon intrycket av att det är enkelt för assistanstagare att bli beviljade pengar avsedd för assistans och att de sedan kan använda dessa pengar till vad som helst.

”Om inte Högsta domstolen ändrar domen så kommer det behövas en lagändring för att hindra assistansbolagen att fuska med skattemedel”.

”Enligt henne är det glasklart. Har man en gång fått rätt till assistansersättning för att man har ett funktionshinder så kan inte Försäkringskassan inte gå in och bestämma vad ersättningen ska användas till. Istället får man en pott pengar och sedan kan man göra vad som helst med den potten pengar”

”Just eftersom brukarna bor hemma i sina egna hem ofta tillsammans med sina familjer så går det aldrig att bevisa att en mamma eller en bror har utfört eller inte har utfört assistans istället för fejkassistans. Det blir oerhört svårt”.

Johanna Skinnari, kriminolog och enhetschef på BRÅ är en återkommande källa i Ekots rapportering av assistansfusk. Hon bekräftar att det pågår fusk inom personlig assistans och ställer tydliga krav på två kontrollmyndigheter att agera för att minimera hotet.

”Enligt henne är det många av bolagen som erbjuder mutor som resor, TV-apparater, datorer eller pengar för att locka fler kunder.” (Ekot 2015, inslag 2)

” – Problemet med mutorna är att det gör att brukarens anhörig eller den gode mannen kan få ganska starka ekonomiska incitament att inte byta bolag, att inte klaga på vanvård eller dåligt utförd assistans, säger Skinnari till Ekot.” (Ekot 2015, inslag 2)

– Man missar en stor potential till kunskap om brottsligheten här. För om man gjorde fler besök på fältet skulle man också kunna upptäcka mer saker som kan skapa bevisning i utredningar,

som kan skapa impulser till Försäkringskassan, att börja titta på de här med tidrapporter som har fått Skatteverket att initiera revisioner. Så man missar en väldig källa till kunskap genom att inte vara ute på fältet och göra tillsyn, säger Johanna Skinnari. Johanna Skinnari anser att både Försäkringskassan och IVO måste ut oftare och kontrollera assistansbolagens verksamheter för att upptäcka exempelvis vanvård av de funktionshindrade.

-Det man ska komma ihåg är att fusket sker på fältet, man måste ut och titta. I flera av brotten som har nystats upp har det varit uppenbart att det har varit fråga om vanvård, att brukaren inte har fått det stöd man varit berättigad till, säger hon." (Ekot 2015, inslag 5)

"Johanna Skinnari, enhetschef på brottsförebyggandet BRÅ, och som forskat om dessa brott, tycker att försäkringskassan borde bli bättre på att upptäcka fusk redan när assistansbolaget ansöker om pengar." (Ekot 2015, inslag 6)

IVO tillfrågas av Ekot:

Journalisten: "Vad tycker du om det, det är skattebetalarnas pengar som går till resor och så vidare, det skulle ju gå till de svagaste i samhället?" – Jag känner inte till att vi har gjort något speciellt för att hantera det här som man skulle kunna betrakta som marknasföringsaktiviteter. Det kan inte jag säga att vi har hanterat på något särskilt sätt, och jag kan inte se att det ligger inom ramen för vårt tillsynsansvar, säger Gunnar Moa. (Ekot 2015, inslag 3)

"Hur kan ni kontrollera värden om ni inte är ute på fältet?"

– Ja, men du frågar om oanmälda inspektioner, det är klart att vi är ute på fältet. Vi kan komma överens om ett möte och se förutsättningar, men när det gäller att oanmält kliva in i människors hem förstår ju alla och envar att det här ställer speciella krav. Det är inte alldeles självklart att man inte kan göra det hur som helst." (Ekot 2015, inslag 5)

Även Thomas Falk, enhetschef på försäkringskassan uppmanar IVO till handling:

"-Det är väl något som IVO får titta på, säger Thomas Falk, enhetschef på Försäkringskassan." (Ekot 2015, inslag 3)

Gunnar Moa svarar på kritiken och lovar utökad kontroll, trots IVO själva inte har sett några bevis på att det behövs.

"- Det finns definitivt ett område att utveckla när det gäller den här tillsynen. Men däremot så kan jag inte säga att det är självklart så att vi borde göra mer oanmälda inspektioner för det finns inget som säger att det skulle leda till bättre tillsyn generellt sätt, säger han.

"-Det är inte så att det inte finns någon tillsyn alls på det här området, det sker och har skett. Men det är ett område som behöver utvecklas, säger Gunnar Moa är avdelningschef vid Inspektionen för vård och omsorg (IVO)." (Ekot 2015, inslag 5)

I inslag 5 Sveriges radio Ekot vittnar Andreas, utredare på försäkringskassans kontrollenhet om fusket.

" – Ganska många personer involverade. Vi har anordnare, brukare och assistenter. "Kan vara familjer runt omkring, och gode män och så, säger Andreas."

” – Vi ser ju att assistansersättning genererar mycket pengar, nästan 30 miljarder kr varje år, så det är alltid mycket pengar för bolagen att ta över, det är en kamp om pengarna.”

Svenska dagbladet använder sig av Ann-Marie Begler, försäkringskassans generaldirektör för att belysa problematiken med assistansfusk (Svenska dagbladet 2015):

” Som nytilträdd generaldirektör för Försäkringskassan vill jag lyfta fram följande områden där vi ska öka våra ansträngningar ”

”Missbruket inom assistansen ger inte bara mindre resurser till de människor som är i behov av den, det urholkar också förtroendet för reformen i stort. Det är oroväckande, inte minst för de människor som är beroende av assistansersättningen för att leva ett liv på samma villkor som alla andra. Försäkringskassan kommer utifrån kunskap om hur fusk ser ut, ta fram en kraftfull åtgärdsplan, där såväl behov av samarbete med andra aktörer som egna åtgärder lyfts fram”

Medierna använder sig nästan uteslutande av källor som redan är av åsikten att det förekommer ett omfattande fusk inom personlig assistans, eller finns risk för det. Därför menar de att det finns det anledning till kontrollåtgärder. Ekot antar Skinnaris ställningstagande och ställer försäkringskassan och IVO till svars. Genom att IVO efter påtryckningar lovar att se över kontrollen av hur assistansen används bidrar de till att bekräfta att assistanstagare utgör ett hot. Att expertuttalande är en faktor för hur moralpanik uppstår (Cohen 2011, s.1) blir genom analysen tydlig. Typiskt är också att medierna använder sig av medier som gynnar sin framställning av situationen (Cohen 2011, s.9). Av de rikstäckande nyhetsartiklar som jag använt i analysen, citeras experter i alla utom en artikel. Att medierna använder sig av källor i den omfattningen visar på betydelsen av dem för att generera ett visst perspektiv.

5.5 Nyhetsmediernas perspektiv

Jag har upptäckt flera fall av brister och felaktigheter i Ekots journalistiska material om personlig assistans. Eftersom Ekots fakta reproduceras i övriga medier, uppstår mediebilderna av personlig assistans på felaktiga grunder. Medieframställningen skapas inte bara genom vald fakta utan beror också på att viss information ignoreras av medierna. Mina efterforskningar på medieframställningen av indragen och nekad assistans hanteras också i den här delanalysen.

Att Thomas Falk och Johanna Skinnaris uttalande från Ekot (2015, inslag 2, 3) återges i Dagens Nyheter (2015) får agera bevis för reproduktionen av samma fakta. Meningsbyggnaden skiljer sig åt mellan hur DN och Ekot skildrar experternas information, men innebörden är den samma. Att flera stora medier reproducerar samma material gör att det bara är en version av personlig assistans som visas för allmänheten.

”På måndagsmorgonen uppmärksammade Dagens Eko att det också förekommer mutbrott i samband med assistansersättning. Assistansbolagen betalar mutor för att få behålla sina kunder. Mutorna går inte till den handikappade utan andra personer”.

”Ett skäl är att assistansersättningar omsätter mycket stora belopp. I fjol betalades hela 28 miljarder kronor ut till cirka 16.000 funktionshindrade personer, enligt Dagens Eko.”

”Problemet är att kunden ibland är en väldigt svag part, med kraftiga funktionsnedsättningar. I

själva verket är det föräldrar eller en god man som fattar besluten. När de får mutor så finns inget incitament att byta ut dålig assistans, säger Johanna Skinnari, utredare på Brottsförebyggande rådet, Brå.

Enligt preliminära siffror gjorde Försäkringskassan år 2014 105 polisanmälningar om fusk med assistansersättning. Året innan gjordes 101 anmälningar, vilket då var rekord.

-Volymerna ligger kvar på höga nivåer, konstaterar Thomas Falk (Dagens nyheter 2015).

Expressen (2015) har valt att återanvända källan Fredrik Häll från inslag 5 i Ekot (2015). Dock anges källan med efternamnet Käll i Ekot, och Häll i Expressen. Jag tolkar det som en feltolkning av namnet av Expressen.

” Och i tisdagens P1 Morgon berättade Fredric Häll, Vårdföretagarnas riksförbund, att oseriösa företag som har fått nej till medlemskap i organisationen har framfört hot. Det har tvingat förbundet att se över säkerhetsläget.”

I sina rubriker framställer Ekot att de har bevis för att det skett omfattande assistansfusk. Bevisen utgörs dock av retoriska strategier och expertuttalanden. Ekot har valt bort konkret fakta om hur personlig assistans fungerar. Begreppet LSS förekommer inte i någon av deras artiklar. De väljer istället att använda sig av information som bidrar till att skapa sensation och följer medielogiken. Till exempel är kostnaderna för personlig assistans irrelevant eftersom det är fusket av assistansen som Ekot säger sig granska. Ändå rapporteras kostnaderna för assistans.

Under rubriken ”Så mutar assistansbolagen till sig nya kunder” i Ekot (2015, inslag 2) skrivs följande :

”För assistansbolagen kan en person som behöver ett stort antal timmar för att klara vardagen innebära vinster på 300 000 kronor årligen.”

Då vinster i assistansbranschen inte är ett brott är redogörelsen för hur mycket pengar ett assistansbolag kan tjäna på en brukare irrelevant för rapporteringen om assistansfusk.

Åklagare Elisabeth Börjesson far med osanning när hon till Ekot säger (inslag 1 2015):

”Enligt henne är det glasklart. Har man en gång fått rätt till assistansersättning för att man har ett funktionshinder så kan inte Försäkringskassan inte gå in och bestämma vad ersättningen ska användas till. Istället får man en pott pengar och sedan kan man göra vad som helst med den potten pengar.

– Det behöver inte gå till den funktionshindrade, och den hjälp som den funktionshindrade behöver”.

Vad hon uppenbarligen inte vet är att rätten till assistansersättning kontinuerligt omprövas (Ifs 2014:19, s.22). Det är även oklart på vem hon avser får pengar genom att pronomen ”man” används som mottagare av assistansersättningen. Assistansersättning utbetalas inte direkt till den funktionshindrade. Ersättningen baseras på antal timmar utförd assistans som måste redovisas månatligen till Försäkringskassan för att en utbetalning ska göras. Utbetalningen sker via ett av socialstyrelsen godkänt assistansbolag och täcker löner och omkostnader för de personliga assistenterna. Ersättningen är en kontrollerad process som enbart kan gå till

assistans och inte som Elisabeth Börjesson säger kan användas till vad som helst. Det framgår inte av Ekots rapportering att ansökningsprocessen för att bli beviljad personlig assistans är en väldigt kontrollerad process. Genom att skildra ansökningsprocessen hade Ekot kunnat visa på att det är en lång process för att bli beviljad personlig assistans och inte fungerar enligt Elisabet Börjessons felaktiga skildring av att det är enkelt. Att Ekot antar Elisabeth Börjessons version utan att själv reflektera över sanningshalten i den kan antas bero på okunskap eller brist på intresse att bidra till att återge sanningen. Även Expressen (2015b) väljer att rapportera med okunskap som utgångspunkt:

”Med dålig kontroll, låg upptäcktsrisk och stora vinstmöjligheter är det knappast förvånande att assistansersättningen utgör en lockelse för kriminella. Pengarna fortsätter dessutom att ramla in på kontot varje månad. Det är som att råna en bank via autogiro

Nyhetsmedierna gestaltar att funktionshindrade som åker på semester är bedragare (SvtSkåne 2014)

”frikänd för fusk med assistansbidrag”.

”De menade att mannen åkte på semester, gick på egna promenader och beskar fruktträd, något som bland annat visades i en omfattande fotodokumentation.

Semester kan associeras till en lyx alla inte är förunnande. Att detta rapporteras ske på skattebetalarnas bekostnad bidrar till att förstärka assistanstagarna som ett hot mot välfärden. Medierna förklarar dock inte att assistanstagaren får bekosta sin semester precis som alla andra. Assistansersättningen går till lön och omkostnader för assistenterna som arbetar assistenterna. Det är en del av det assistansersättningen är till för enligt LSS, att funktionshindrade personer ska kunna leva ett lika aktivt liv som alla andra.

Som tidigare nämnts är den ekonomiska aspekten en grundsten i Ekots skildring av personlig assistans. De väljer dock att inte nämna kostnader för kontrollapparaten, de uppger till exempel inte att försäkringskassan runt 2006 fick 300 miljoner kronor fått 300 miljoner kronor för att bygga upp en kontrollverksamhet av personlig assistans (Sydsvenskan 2015). Inte heller framgår det att det redan gjorts flera utredningar om personlig assistans och planeras göras fler, dessa kostar givetvis pengar. Ekot väljer att inte informera om ett nytt yrke växt fram och att assistansbranschen idag sysselsätter 80 000 personliga assistenter som genererar skatteintäkter av arbetsgivare och arbetstagare (Aftonbladet 2015). Ekot tar bara upp två konkreta fall av bedrägerier inom assistans och därmed avhumaniserar de assistansberättigade personer genom att generalisera bilden av personlig assistans. I Ekots inslag 6 får man veta att *”Försäkringskassan har lämnat ett förslag till regeringen om att kunna kräva ett läkarutlåtande i samband med ansökan för assistansersättning, ett lagkrav som inte finns idag.*

Detta är en ren felaktighet då funktionshindrade personer sedan länge varit tvungna att intyga sina behov för att bli beviljad assistans. Kraven på läkarintyg har redan skärpts och antalet avslag på grund av bristande läkarintyg har fördubblats sedan 2009 (Isf 2014:19, s. 34).

Inspektionen för socialföräkringen redovisade i sin rapport redan 2014, före Ekots granskning, att antalet avslag på ansökningar om assistansersättning samt indragen assistans har ökat sedan 2008. Detta beror på försäkringskassans nya riktlinjer angående rätten till assistans som anammades efter en prejudicerande dom 2008 (Isf 2014). Åtgärder för att minska kostnaderna för LSS har redan vidtagits. Trots detta ställs det nya krav på ytterligare åtstramningar och kontroller. Ekot bidrar till krav på åtgärder av kontrollen genom att anta att den brister. Bland annat genom deras inslag (2015, inslag4) som lyder: *”Bristande kontroll av assistansfusket”*. I inslaget sätter journalisten press på tillsynsmyndigheten IVO:

”Sen ett och ett halvt år tillbaka har Inspektionen för vård och omsorg (IVO) haft möjlighet att göra oanmälda inspektioner hos de nästan 1000 privata vårdbolag för att utföra tillsyn på den vård som ges. Men under denna period har man bara gjort en enda inspektion.”

”Vad vi har kunnat se med hjälp av er statistikavdelning har ni gjort en enda oanmäld inspektion sedan 1 juli 2013 när då lagen ändrades.”

Vid sökningar på ”indragen assistans” och ”nekad assistans” finner jag artiklar som talar om att detta förekommer och vilka förödande konsekvenser det innebär för de drabbade. Artiklarna återfinns mestadels i lokala nyhetsmedier. Till skillnad mot rikstäckande medier personifieras rapporteringen genom att assistanstagarna presenteras med namn och bild. Detta bidrar till att lokalmedierna skildrar en helt annan bild av personlig assistans. SVTGävleborg (2015) vittnar om att mer än hälften av de barn som ansökt om assistans år 2014 blivit nekade insatser. De sänder ett inslag om 12-åriga Tobias, som själv är med i inslaget.

” År 2011 fick Tobias diagnosen autism. Sedan dess har familjen kämpat för att få rätt stöd och hjälp till Tobias.

*”En kamp som aldrig tar slut”
Men familjen får avslag på avslag för personlig assistans från både från Försäkringskassan och Gävle kommun, trots att flera psykologer säger att han har ett stort behov av stöd. Familjen beskriver det som en kamp som aldrig tar slut. ”*

Sundsvalls tidning (2014), berättar i reportaget *”Kan förlora assistans: känns fruktansvärt”*, att 16-åriga Hanna Normark som är CP-skadad blivit fråntagen de timmar hon varit beviljad sedan hon var tre år. Något som fått stora konsekvenser för Hanna och hennes familjs livskvalité. *Gefle Dagblad (2014)* berättar om nekad assistans under rubriken *”Hjärnskadade Fredrik nekas assistans”*.

” Vid Försäkringskassans prövning 2010 beviljades Hannah Normark cirka 86 timmar i veckan. 26,16 var för grundläggande behov. Nu kan det ändras. Utan att Hannah Normarks handikapp har förbättrats.

-Vi sökte en extra nattimme för att hon har fått epilepsi. Men i stället tog de ifrån oss alla timmar, säger Gabriella Normark. Gabriella Normark fick en chock av beskedet. Det känns fruktansvärt. Jag kanske måste sluta jobba för att vara hemma och ta hand om Hannah.

-Jag trodde inte att det var sant, säger pappan Ronnie Normark, som Hannah bor hos varannan vecka. Deras dotter behöver hjälp med det mesta. Från toalettbesök till att träna, laga mat och kommunicera. Hon kan inte lämnas ensam på grund av epilepsin.

-De tar ifrån henne hennes rättigheter. Jag vill veta hur vi ska klara livet, säger Gabriella

Normark. ” (Sundsvalls tidning 2014)

”Svårt hjärnskadade Fredrik Skott får ingen assistans om dagarna. Nu rör han sig ensam i centrum och tar tåget till andra städer.

-Det är bara en tidsfråga innan något riktigt allvarligt händer, säger hans pappa Pär-Göran Skott.” (Gefle Dagblad 2014)

Under nästa rubrik anges Hässleholmsförsöken som en konsekvens av moralpaniken. Det var Sydsvenskan som gjorde avslöjandet som visade exempel på den behandling funktionshindrade personer måste genomgå för att kunna få assistans beviljad.

Genom att jämföra skillnaderna mellan Ekots och lokala mediers artiklar, blir den bild av personlig assistans som målats upp av rikstäckande medier inte lika självklar. Det är ett av flera möjliga perspektiv. Aftonbladet utgör ett undantag med sin artikel om att Nanda Holm fått sin assistans indragen.

5.6 Konsekvenser av mediekonstruktionen

Min avsikt med detta avsnitt är att undersöka vilka konsekvenser mediekonstruktionen av assistansfusk bidragit till för funktionshindrade personer. Förändringar inom den sociala kontrollen är enligt Cohen en typisk reaktion på moralpanik (Cohen 2011, s.189).

Rapporten ”Förändrad assistansersättning- en översyn av ersättningssystemet”, är resultatet av en utredning av assistansersättning som påbörjades 2013 och som lades ut under 2014 (Regeringen 2014). I förordet av rapporten hänvisar utredaren Agneta Rönn till att bakgrunden till rapporten bygger på en allmän debatt om ämnet (Regeringen 2014, s. 13). I rapporten lämnas förslag till lagförändringar inom assistansersättning. Assistansbolaget Humana (2015) förklarar att det bland annat föreslås att assistansersättningen bör sänkas eftersom den i nuläget anses för hög. Humana vittnar om att det i själva verket blir svårt att utföra en god assistans om ersättningen sängs. De beskriver också att rapporten föreslår en förändring angående anhörigas arbetstid vilket kan innebära stora konsekvenser för vissa kunder. Förslagen i rapporten kan relateras till de hot i form av höga kostnader funktionshindrade och deras familjemedlemmar anses vara. Man agerar även på att föräldrar och assistansbolag har funktionshindrade som inkomstkälla

En ny prejudicerande dom fastställdes under juni 2015. Eftersom domen från 2008 ledde till ett ökat antal nekade och indragen assistans, är det sannolikt att även den senaste domen kommer att leda till ytterligare indragningar av assistans.

Flera rapporter och åtgärder angående LSS har genomförts redan genom åren. År 2005 tillsatte regeringen ”Delegationen för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystem”, Försäkringskassans kontrollverksamhet utökades med en budget på 300 miljoner kronor 2006-2007, ett samarbete mellan försäkringskassan, polisen och skatteverket inleddes 2009 för att komma åt bedrägerierna inom välfärdsområdet, vilket ledde till att under kommande år polisanmälde Försäkringskassan allt fler av sina kunder efter att de blivit observerade av kontrollanter. Under 2013, genomfördes 20 000 kontrollutredningar, en ökning av antal kontroller jämfört med tidigare år som möjliggjordes genom den utökade kontrollenheten på försäkringskassan. Olika kontrollmyndigheter svarar här på det behov av ökad kontroll som medierna påstått vara nödvändigt. Av de 20 000 kontroller som genomfördes, ledde endast 1% till dom, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse.

Försäkringskassans tidigare generaldirektör menade dock att utredningarna fungerade som ett effektivt hot mot eventuellt assistansfusk *"Den som fuskar med assistansersättning ska känna oro"*, sa han i samband med en storsatsning på att stävja assistansfusk december 2011 (sydsvenskan 03 Maj).

Statsminister Stefan Löven deklarerade i sin regeringsförklaring 2015 :

"Ett arbete påbörjas för att komma tillrätta med missbruk kring personlig assistens och subventionerade anställningar. Välfärden ska skyddas från ekonomisk brottslighet. En ny fuskdelegation tillsätts. (Regeringen 2015).

På en presskonferens med anledning av ökade kostnader för den ökade flyktingströmmen till Sverige, gjorde socialminister Magdalena Andersson följande uttalande:

"Inom vilka andra områden än migrationen ser du att det är möjligt att spara?"-Till exempel inom assistansersättningen och sjukförsäkringen . " (Dagens industri 2015).

Mediebilderna blir genom de båda politikernas uttalanden ett faktum som ställer ytterligare krav på de olika myndigheterna att skärpa kontrollen. Kontrollmyndigheterna medger att även de använder medierna som källa för sin verksamhet:

"I dag berättar Ekot om de många assistansbolag som använder sig av mutor som utlandsresor, datorer, tv-apparater, förmånliga lån och pengar för att locka funktionshindrade till sina bolag. Vi känner till detta naturligtvis, vi hör ju på radio tv som alla andra. Men det är ingenting som vi har sett eller ingenting som vi har sett i våra utredningar, och ingenting vi pratar med våra samarbetspartners heller. Det är väl något som IVO får titta på, säger Thomas Falk, enhetschef på Försäkringskassan." (Ekot inslag 3, 2015)

Metro (2015) skriver hur rullstolsburne Zaccarias Göterheim Nilsson, 17, blivit utsatt för en våldsam och hotfull attack där han blivit kallad fuskare. Zaccarias har en nervsjukdom som gör att han kan gå kortare sträckor, men han är beroende av sin rullstol. Hans beskrivning av känslan att behöva försvara sig kan relateras till den stereotypa uppfattningen av assistanstagare som sprids av medier vilken i sin tur medför en stigmatisering för funktionshindrade personer. Zaccarias Götheim Nilsson förklarar:

"Behöver man upplysa folk om att man kan sitta i rullstol utan att vara helt rörelsehindrad" Varför ska man behöva förklara det? Det är ju ingen som ifrågasätter om du har med dig en fyraåring som blir trött och behöver en vagn ibland. Det är bra att folk bryr sig men i stället för att anklaga så kan de fråga.

Stigmatisering har blivit en konsekvens av mediebilderna av funktionshindrade som oärliga. Det leder till att anledningen att kontrollera dem bekräftas och i värsta fall leder till nekad assistans. Nanda Holm berättar om hur hennes livskvalité påverkats på grund av att hennes assistans dragits in.

–Jag sitter inlåst som i ett fängelse, säger hon till aftonbladet (Aftonbladet 2013)

Anledningen är att hon figurerat i en musikvideo på Youtube (2009) där hon gungar i en hammock. Av försäkringskassan får hon följande anledning:

” På mötet sa de att det ligger mig i fatet att jag ser ut och beter mig på ett sätt som man inte förväntar sig av någon med en så allvarlig sjukdom ”.

Jag har granskat Youtubefilmen som hon spelat in tillsammans med en annan artist. Artistkollegan är aktiv genom hela videon och springer runt och dansar och agerar samtidigt som han spelar. Nanda sitter helt still på några olika platser genom videon. Hur hon förflyttar sig mellan platserna framgår inte. Gungandet består i att den trähammock hon sitter i rör litegrann på sig, man kan inte se om det är hon själv eller någon annan som sätter hammocken i gungning. Det finns en sekvens i filmen där hon inte sitter ner, då står hon lutad mot en pelare. Att hon inte skulle kunna vara förlamat går inte att fastställa av den här filmen. Diagnosen är dock fastställd av professionell läkare.

Sydsvenskan (2015) har granskat en av de nya metoderna som skapats för att upptäcka assistansfusk. De berättar om ett pilotprojekt som går under namnet ”Hässleholmsförsöken”. Målgruppen unga vuxna som ansökt om assistansersättning ska under 27 timmar övervakas på Hässleholms sjukhus för att försäkringskassan ska kunna försäkra sig om att de inte simulerar de behov de anser sig behöva hjälp med. Den som väljer att inte delta i utredningen riskerar att få sin ersättning sänkt eller indragen. En checklista för att upptäcka avslöja fuskare har inrättats. Försöken hade pågått i ett år innan det uppdagades av Sydsvenskan. Ansvariga för försöken hävdar dock att det är frivilligt att delta i utredningarna.

” Ett litet antal assistansbedrägerier har de senaste åren fått stor uppmärksamhet i svenska medier”, och att ” Allt började med att förra regeringen gav Försäkringskassan i uppdrag att redovisa åtgärder för bättre kontroll och en mer rättssäker hantering av assistansutredningarna. (Sydsvenskan 2015)

”Högst ansvarig för Hässleholmsförsöket på Försäkringskassan, områdeschefen Birgitta Andersson, förnekar bestämt att projektets syfte varit att avslöja simulanter:

-Man kan säga att vi har hjälpt kundgruppen att få fram trovärdiga underlag. Veldig ofta är kundens bild av det stödbehov man har inte styrkt i handlingarna vi har. Då är detta en möjlighet för oss att hjälpa till med ett bättre underlag. Detta är något vi erbjuder kunden, det är inget tvingande”.

Uppgifterna stämmer väl överens med assistanstagaren Christine Bylunds upplevelser av bedömningen av personlig assistans. Hon likställer (DagensArena 2015) processen vid de allt hårdare omprövningarna med övergrepp.

” Som person i behov av assistans kan du inte säga nej. Inte vägra eller åberopa att du inte samtyckt till att svara på dessa frågor eller något ännu värre. Inte åberopa att du inte samtyckt till att en främmande person ska klocka hur länge du duschar i realtid. Stå utanför badrummet

och kika in med papper, penna och stoppur i händerna. Om du vägrar förlorar du möjligheten att få assistans och med ens möjligheten att delta i samhället – att vara medborgare. Vad som skulle beskrivas som övergrepp och brott mot den personliga integriteten om det gällt någon annan, beskrivs inte så när det kommer till personer i behov av assistans. På grund av en funktionalitet omöjlig att välja bort är den enskilde beroende av att samhället ger möjlighet till att kunna delta och verka i det. Om denna möjlighet inte ges på rättvisa och samtyckliga grunder med respekt för privatlivet måste den enskilde ändå acceptera detta. Något alternativ finns inte.

– Skulle man fråga någon som inte har assistans om vad de gör på toaletten så skulle de svara att det har inte du inte med att göra. Men att dessutom tvingas vara med om att bli betraktad i duschen av en främmande människa gör saken etter värre. I ett annat sammanhang skulle det ha betraktats som ett sexuellt övergrepp

Christine Bylund menar att det blivit värre de senaste åren, något som hon anser tydligt framgick då hon arbetade med STIL's rapport. Att till exempel bli granskad i duschen förekom inte för tio år sedan medan det är praxis idag. Utvecklingen har skett gradvis och både assistansberättigade och allmänhet har anpassat sig i samma takt. Bakom utvecklingen tror hon fuskdebatten lurar.

Christine Bylund menar att villkoret för den omprövningsprocess som assistansberättigade tvingas gå igenom är att de i allmänhetens ögon är betraktade som "patienter" eller "vårdobjekt" och det stigma det innebär. Det möjliggör en behandling som inte skulle vara möjlig för andra."

Som en följd av moralpaniken om assistansfusk, har det har skett en rad åtgärder i form av ökad kontroll av assistanstagare och deras anhöriga samt förändringar i tillämpningen av LSS. Något som leder till högre grad stigmatisering av funktionshindrade (Cohen 2011, s.189) Situationerna som beskrivs i inslaget i SVTGävleborg och artikeln i Sundsvallstidning som jag refererar till i föregående avsnitt kan också ses som en konsekvens av moralpaniken. Där visas konkreta exempel på hur förändringar i den sociala kontrollen fått negativa konsekvenser för funktionshindrade personers möjlighet till ett jämlikt liv. De nekas personlig assistans trots uppenbara behov.

6. Slutdiskussion

Min analys har resulterat i kunskap om att assistansfusk är en produkt av moralpanik. I denna slutdiskussion kommer jag att argumentera för hur assistanstagare och funktionshindrade genom medierna konstruerats till ett hot mot välfärden. För att konkretisera detta kommer jag att presentera en sammanfattning av hur mediekonstruktionen av assistansfusk kan kopplas till Stanley Cohens teori om Moralpanik. Därefter resonerar jag om konsekvenserna av stigmatiseringen som uppstått som en följd av moralpaniken. Dessa resonemang förankras i Erving Goffmans teori om Stigma. Slutligen bidrar jag med insikt om hur moralpaniken och stigmatiseringen kan bli förödande för assistanstagare och funktionshindrade personer.

På grund av den uppföljning som sker av Sveriges Ekots artiklar blir det deras version, som för många människor blir den enda vetskaper om vad personlig assistans är. Fusk och oärlighet hamnar i förgrunden. Eftersom assistanstagare är en liten grupp i Sverige, har få en personlig relation till assistanstagare. Medieframställningen blir kanske därför den enda relationen till personlig assistans.

Med fokus på att upplysa allmänhet och kontrollmyndigheter om hur stora summor skattepengar som det förefaller förslösas på personlig assistans, agerar Ekot och övriga medier som hjältar, eftersom de uppdragar ett hot och därmed bidrar till att möjliggöra åtgärder för att minimera hotet. De räddar skattepengar.

Cohen menar att allmänheten ofta missleds av situationens allvarlighetsgrad av medierna och att man därför bör genomföra en medieinventering av hur situationen framställs (Cohen 2011, s.24). Genom min analys kan man se att det sker en tydlig överdrift av omfattningen av assistansfusk. Detta fortgår genom mediernas retoriska strategier. Inspektionen för socialförsäkringens rapport (Isf 2011) visar nämligen att antalet bedrägerier av assistansersättningen är få.

Den rapportering som från början handlar om två specifika fall av bedrägerier inom assistansbranschen, byter riktning till att handla om kostnaderna för personlig assistans och hur assistanstagare och assistansbolag bör kontrolleras för att minimera kostnaderna. Genom Ekots inramning blir funktionshindrade personer som är beroende av assistans för att få ett drägligt liv blir till ett hot. De konstrueras till folkdjävlar, en belastning för välfärden. Hotet uppges bli större ju fler det berör (Goode & Ben-Yehuda 2009, s.150). Det ger en förklaring till den eskalerade medierapporteringen, eftersom hotet i fallet med assistansfusk berör samtliga skattebetalare.

Medierna väljer att presentera en generaliserad bild av assistansbolag och assistanstagare som oseriösa, något som dessutom leder till en avhumanisering av assistansberättigade individer. Individen bakom funktionshindret syns inte. Än mindre den positiva livskvalité som personlig assistans bidrar till för tusentals individer. Genom avhumaniseringen är risken övervägande för allmänheten att anta mediernas bild av funktionshindrade som slösare av skattepengar. Skattebetalarna ser sig som offer vars pengar förslösas. Inspektionen för socialförsäkringen (Isf 2011) visar dock att det inte finns någon anledning till ökad kontroll av assistanstagare då beslutet till största del fattas på rätt grunder.

Expertutlåtanden är en viktig ingrediens i moralpanik (Cohen 2011, s.1.). Ekot använder sig av flera olika källor för att skapa övertygelse i sin bild av personlig assistans. Maria Skinnari är en av källorna som förekommer i mer än hälften av Ekots reportage. Hennes redogörelser utgör en stor del av Ekots vinkling av assistans. Hon är öppet kritisk till hanteringen av personlig assistans och uppmanar till förbättringar inom flera områden för att minimera antalet fuskare. Hon utgör ett exempel för att en fråga kan drivas av en organiserad elit som i sin tur påverkar medierna (Goode & Ben-Yehuda 2009, s.150).

Lokala medier erbjuder ett annat perspektiv på personlig assistans. Assistanstagarna presenteras med namn och bild och deras specifika personlighet, funktionshinder och behov skildras. Medieframställningen fokuserar på de förödande konsekvenserna som nekad assistans innebär för individens livskvalité. Skildringarna berättar om hur funktionshindrade personer med begränsningar i vardagen får kämpa för att få beviljade personlig assistans. De lokala mediernas version av personlig assistans blir dock inte föremål för trädning av andra medier och deras version av hur personlig assistans fungerar förblir okänd. Typiska fall av moralpanik innebär just att majoriteten av olika medierna skildrar samma perspektiv på den aktuella situationen (Cohen 2011, s.80ff) Hade några av de rikstäckande medierna anammat lokalmediernas perspektiv hade den totala bilden av personlig assistans troligen blivit en annan.

Tabloidmedier brukar anklagas för att använda sig av sensationsjournalistik som intresserar allmänheten för att sälja sin medieprodukt och generera vinster till medieägarna. I analysen kan vi dock se tydliga tecken på att

Ekot, Sveriges radio använder retoriska strategier för att göra personlig assistans till en sensationlighet. Att Sveriges Radio är ett public service utan vinstintresse ändrar uppenbarligen inte medielogiken. Sveriges radios produktionsvillkor är istället beroende av rådande politiska förutsättningar. Goode & Ben-Yehuda (2009, s.55ff) menar att moralpanik inte ensamt behöver orsakas av medierapporteringen, utan även tvärt om, att medierna likväl väljer att rapportera om något på det sätt som redan har flest anhängare, både hos politiker och allmänheten. Att funktionshindrade personer är avvikande är enligt Ljuslinder (2002) redan vedertaget av konsensus och genomslaget av medierapporteringen kan därför bli omfattande. Mediekonstruktionen av funktionshindrade som ett hot befäster dock den stereotypa bilden av att de är avvikande.

Jakten på potentiella fuskare har intensifierats. Det vittnar bland annat olika åtgärder inom den sociala kontrollen om, samt att antalet avslag och indragen assistans ökat markant (Isf 2014). Hässleholmsförsöken är en av de kraftfulla åtgärder som genomförts. Nyhetsmediernas gestaltning av assistansfusk uppger att funktionshindrade personer inte har rätt att ägna sig åt att kratta löv, ha ett musikintresse, åka på semester eller beskära fruktträd. Detta stämmer väl överens med Goffmans teori om stigma där han säger att de ”normala” bidrar till att begränsa funktionsnedsattas liv ytterligare (Goffman 1972, s. 16) Tvärtom LSS-lagens intention att ” vuxna ska ges möjlighet att kunna leva ett så aktivt och oberoende liv som möjligt” (Erlandsson 2014, s.22). Goffman (1972, s.60,75) säger också att stigma innebär att det skapas föreställningar om hur en viss kategori människor är utan att de får chansen att visa sitt rätta jag och då blir ett offer för social kontroll. Som i försäkringskassans uttalande i fallet med Nanda Holm:

” På mötet sa de att det ligger mig i fatet att jag ser ut och betar mig på ett sätt som man inte förväntar sig av någon med en så allvarlig sjukdom”. (Nanda Holm till Aftonbladet 2013)

Även attacken mot rullstolsburne Zaccarias Göterheim Nilsson tyder på att funktionshindrade personer i allt större utsträckning ses som bedragare. Deras brott är funktionshindret.

Man kan likna jakten på dagens funktionshindrade vid en häxjakt. På 1400-1600-talet började kvinnor med vissa egenskaper, utseende och kunskaper att anklagas för häxeri. Jakten på häxorna gick så långt att nästintill alla kvinnor till sist anklagades för att vara häxor (Goode & Ben-Yehuda 2009, s.175 ff). Även Cohen (2011, s. 99ff) beskriver hur oskyldiga, i detta fallet funktionshindrade drabbas av överdrivna kontrollåtgärder fast att de egentligen inte utgör något hot.

Lennart Erlandsson kritiserar försäkringskassans bedömningar som enligt hans rapport ”Rätt norm och tillämpning” blivit allt hårdare. Detta beror sannolikt på att försäkringskassan i medier pressats för att minimera hotet, assistanstagarna. Cohen (2011, s.189) beskriver hur kontrollmyndigheterna känner sig skyldiga att agera när ett samhällshot uppenbaras. Det hade nästintill varit omöjligt för Försäkringskassan att inte agera på hotet, framför allt eftersom kraven kommer från flera håll, både från medier och politiker. Försäkringskassans bevis på att de agerat för att minimera hotet är det ökade antalet indragna och nekade assistansansökningarna. Allmänheten ser enligt Erlandsson inte sammanhanget utan litar blint på att Försäkringskassan tar korrekta beslut (Erlandsson 2014, s.50-51). Hade lokalmediernas bild av indragen och nekad assistans antagits även av rikstäckande medier hade allmänheten kunnat få ett annat sammanhang.

Det är bevisat (Mofatt & Noble 2015, s.1201ss) att desto svårtillgängligare välfärdsbidrag är, ju större blir stigmatiseringen av de som är beroende av dem. Effekterna av stigmatiseringen blir uppenbar genom Peter Kronqvists ledare i Expressen (2015), där han förmedlar sina åsikter om behandlingen av funktionshindrade personer i de så kallade Hässleholmsförsöken. Han menar att funktionshindrade personer får finna sig i

attityderna mot dem om de ska kunna få någon assistans.

” I mina öron låter det som ett lofvärt initiativ

”Visst kan hårdare kontroller uppfattas som integritetskränkande. Men det måste vägas mot samhällets behov av att säkerställa att mångmiljonstöd går till verkligt behövande”.

”De stora förlorarna, när rörelsen slår ned på alla försök att komma åt fusket, är brukarna själva”

Den politiska kontexten spelar roll för konstruktionen av stigmatisering. Att både Socialminister Magdalena Andersson och Stefan Löfven deklarerar att personlig assistans är för dyr och att fusket måste stoppas är ytterliggare en faktor av stigmatisering. Assistanstagarna har pekats ut som anledning till att Sverige inte kan ta emot fler flyktingar (Dagens Industri 2015). Anledningen till moralpanik kan också vara att släta över ett annat samhällsproblem (Goode & Ben-Yehuda 2009, s.64). Statsbudgeten veckar vara ett sådant, hanteringen av flyktingsituationen en annan. Assistansbolag pekas ut som bovar för att deras verksamheter genererar vinster. Privatiseringen och vinster i assistansbranschen är något som politiker i högsta grad bär ansvaret för och inte assistanstagarna. Men assistanstagarna är den stigmatiserade minoriteten, politikerna har makten och är svårare att kritisera. Den eskalerade rapportering av assistansfusk leder till större stigmatisering, som i sin tur bidrar till att assistanstagare alltmer isolerar sig från övriga och därmed blir ännu mer avvikande. Cohen (2012, s.xi, 12) menar att det avvikande skapas av de som har den ideologiska och sociala makten i samhället. Eftersom få funktionshindrade personer innehar maktpositioner i det Svenska samhället bevakas inte deras intresse. Om fler i Sveriges regering eller framstående företagsledare skulle bestå av funktionshindrade personer skulle villkoren för personlig assistans se helt annorlunda ut..

Ett av kriterierna för att något ska betraktas som moralpanik är att det är tillfälligt (Cohen 2011, s.1,3). Jag upplever att *assistansfusk* numera är ett etablerat begrepp. Ett ord som enligt mina efterforskningar inte förekom i medier för åtta år sedan. En produkt av moralpanik. Till den grad att ett funktionshinder räcker för att väcka misstanke om kriminalitet. Funktionshinder har blivit blir varning på hotet enligt katastrofteorin som är en del av moralpaniken (Cohen 2011, s 16-17, 50ff, s.80,81).

Jag skulle dessutom vilja påstå att assistansfusk blivit till en samhällsdiskurs. Skapade av de som inte förstår konsekvenserna. Eller ignorerar dem. Jag väljer att avsluta denna uppsats med en insändare publicerad i Dagens Nyheter. En beskrivning av konsekvenserna, från någon som vet.

” Kära medmänniska!

Blunda och föreställ dig att du är 18 år; väntar vid busshållplatsen en sen kväll.

En drogad person dyker upp och slår ner dig med ett basebollträ.

Du dör inte, bara nästan. Du blir liggande länge, eftersom man tror att du är berusad, men så kommer ambulansen. Du ligger i koma i fem veckor; opereras i hjärnan flera gånger, sondmatas och återvänder så småningom till ett liv i rullstol, gravt hjärnskadad, halvsidesförlamad, inkontinent med nedsatt syn och afasi. Du är 18 år och ditt vuxenliv borde ha börjat nu.

1994 ser Bengt Westerberg till att du får assistans dygnet runt genom LSS för att ge dig och andra funktionshindrade rättigheten till ett drägligt liv. Den Stora Trygga Försäkringskassan

*blir din livlina. År 2009 händer något. Ett beslut i regeringsrätten förändrar livet för många funktionshindrade. Många får sin assistans minskad eller helt indragen. Du klarar dig fortfarande och är ovetande om vad som sker i samhället. Du kan inte läsa eller skriva, inte ringa ett telefonsamtal utan hjälp. Du kan inte berätta vad du gjorde igår eller ska göra om en timme. Du lever i nuet och det är ju bra. Det uppmanas vi alla göra.
Men du vet inget annat. Du har dina 50 ord som du kan säga. Du har dina assistenter och dina föräldrar. Dina kompisar har utbildat sig, skaffat familj, bytt jobb flera gånger. Några av dem hör av sig när du fyller år. De har sitt liv.
Men Den Stora Trygga Försäkringskassan lutar sig mot beslutet 2009, som säger att om du kan äta din mat med en hand, behövs ingen assistent vid din sida. Om du kan vara ensam en stund på toalettstolen, kan ju assistenten gå hem under tiden. Man räknar minut för minut det du behöver hjälp med och kommer fram till att det är alldeles för få timmar. Man överlämnar ansvaret till Den Stora Trygga Kommunen, som kommer fram till ännu färre timmar. Alltså kan hemtjänsten komma hem till dig då och då. Att det blir olika personer varje gång, som inte känner dig och dina behov, kan ju inte skada tänker man. Man kan förse dig med trygghetslarm. Men du förstår inte hur man använder ett trygghetslarm. Du vet inte hur du gör, när du fallit ur rullstolen och blir liggande på golvet. Du är nu 43 år fyllda. Dina föräldrar är 70+. Hur blir framtiden för dig? Den 31 januari, i morgon, måste din assistent lämna dig åt ditt öde. Kommer du att överleva?*

Dina föräldrar”

Källförteckning

Vetenskapliga referenser

- Cohen, S (1972/2011). *Folk Devils and Moral Panics*. The Creation of the Mods and Rockers. London: Routledge.
- Courtwright, A (2013). Stigmatization and public health ethics. *Bioethics*, 27(2), ss74-80
DOI: 10.1111/j.1467-8519.2011.01904.x
- Erlandsson, L (2014). *Rätt, norm och tillämpning*. Media-Tryck, Lunds universitet, Sverige 2014
- Fairclough, Norman (1995). *Media Discourse*. London: Edward Arnold
- Goode, E. & Been-Yehuda, N (2009). *Moralpanics The social construction of deviance*. Blackwell publishing Ltd. West Sussex, England 2009.
- Goffman, E (2014). *Stigma*. Studentlitteratur, Lund, Sverige 2014
- Ljuslinder, K (2002). *På nära håll är ingen normal-handikappediskurser i Sveriges television 1956-2000*. diss. Umeå universitet. Umeå: NRA
- Lundgren, K, Ney, B, & Thurén, B (1999). *Nyheter - Att läsa tidningstext*. Ordfront, Stockholm, Sverige 1999
- Moffatt, S. & Noble, E. (2015). Work or welfare after cancer? Explorations of identity and stigma. *Sociology of Health & Illness*, 37(8), ss. 1191–1205. DOI: 10.1111/1467-9566.12303
- Thomas Engel, D & Albrekt Larsen, C. (2013). The institutional logic of images of the poor and welfare recipients: A comparative study of British, Swedish and Danish newspapers. *Journal of European Social Policy* 23(3), ss. 287–299. DOI: 10.1177/0958928713480068 esp.sagepub.com

Övriga referenser

Aftonbladet (2015). ”Uppdatera yrket personlig assistans”. Fryklund Inga-Kari & Nordström Annelie. publicerad 2015-02-25 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.aftonbladet.se/debatt/debattamnen/politik/article20375341.ab> Hämtad 2015-10-28

Aftonbladet (2013). ”Gungade i hammock- fick indragen assistans”. Nilsson Martin. publicerad 2013-02-27 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article16326123.ab> Hämtad 2015-10-28

Assistanskoll (2015). ”Erik Ward-Jurist – Försäkringskassan har inte rätt att dra tillbaka gynnande beslut som inte är tidsbegränsande”. Tillander Erik. {Elektronisk} Tillgänglig: <http://assistanskoll.se/20150818-Erik-Ward-Jurist-Forsekringskassan-har-inte-ha-rett-dra-tillbaka-gynnande-beslut-inte-er-tidsbegrensade.html> Hämtad 2015-11-10

Brottscentralen (2015). ”Assistansfusket avslöjas när hon krattar löv”. publicerad 2015-03-17 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://tv.aftonbladet.se/abtv/articles/70740> Hämtad 2015-10-22

Dagens Arena (2015). ”Christine Bylund: Prövning av personlig assistans är en feministisk fråga” publicerad 2015-03-05 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.dagensarena.se/opinion/christine-bylund-provning-av-personlig-assistans-ar-en-feministisk-fraga> Hämtad 2015-10-30

Dagens nyheter (2015). ”Assistansfusket rekordstort”. Lisinski Stefan. Publicerad 2015-01-13 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/assistansfusket-rekordstort/> Hämtad 2015-10-18

Dagens Industri (2015). ”Magdalena Andersson: Flyktingsituationen inte hållbar”. Wolodarski Grundberg Karin & Nordenskiöld Tomas. Publicerad 2015-10-22 {Elektronisk} <http://www.di.se/artiklar/2015/10/22/magdalena-andersson-flyktingsituationen-inte-hallbar> Hämtad 2015-11-02

Domstolen (2009). <http://www.domstol.se/Domstolar/regeringsratten/Avg%F6randen/2009/Juni/5321-07.pdf>

Ekot inslag 1 (2015) ”Åklagare på väg krävalagändring för assistansfusk”. Wettre Karin & Evereus Linda. Publicerad 2015-01-12 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6065786> Hämtad 2015-10-25

Ekot inslag 2 (2015). ”Så mutar assistansbolagen till sig nya kunder”. Wettre Karin & Evereus Linda. Publicerad 2015-01-12 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6064772> Hämtad {2015-10-25}

Ekot inslag 3 (2015). ”Myndigheten vill inte ta ansvar för assistansbolagens mutor”. Wettre Karin & Evereus Linda. Publicerad 2015-01-12 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6065393> Hämtad 2015-10-25

Ekot inslag 4 (2015). ”Så jagas misstänkta assistansfuskar av Försäkringskassan. Wettre Karin. Publicerad 2015-01-13 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6066261> Hämtad 2015-10-25

Ekot inslag 5 (2015). ”Bristande granskning av assistansfusket”. Wettre Karin & Evereus Linda. Publicerad 2015-01-13 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6065860> Hämtad 2015-10-25

Ekot inslag 6 (2015). ”Försäkringskassan får tillbaka fuskpengar”. Wettre Karin & Wirenhed Karin. Publicerad 2015-01-13 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6066878> Hämtad 2015-10-25

Expressen (2015a). ”Gör upp med assistansfusket”. Publicerad 2015-01-14 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.expressen.se/ledare/gor-upp-med-assistansfusket> Hämtad 2015-10-18

Expressen (2015b) ”Farligt att skydda assistansfuskar” Kronqvist Patrik. Publicerad 2015-05-06 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.expressen.se/ledare/patrik-kronqvist/farligt-att-skydda-assistansfuskar/> Hämtad 2015-11-10

Försäkringskassan {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.forsakringskassan.se/privatpers/funktionsnedsattning/assistansersattning/nar-du-fatt-ditt-beslut/nar-du-har-fatt-ett-beslut> Hämtad:2015-11-15

Gefle Dagblad (2014). ”Hjärnskadade Fredrik nekas assistent”. Wallenius Roger. Publicerad 2014-09-18 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.gd.se/gastrikland/ockelbo/hjarnskadade-fredrik-nekas-assistent> Hämtad: 2015-11-10

Humana (2015) {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.humana.se/om-oss/press/nyheter/Branschnyheter/Tuffare-forutsattningar-for-personlig-assistans/> Hämtad 2015-10-30

Högsta förvaltningsdomstolen {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.hogstaforvaltningsdomstolen.se/Domstolar/regeringsratten/Avg%F6randen/2015/Juni/3527-14.pdf> Hämtad:2015-11-15

Isf , Inspektionen för socialförsäkringen (2014), rapport 19. *Assistansersättning och kommunala stöd till personer med funktionsnedsättning*. {Elektronisk} Tillgänglig: http://www.inspsf.se/digitalAssets/1/1903_2014-19_webrapport.pdf Hämtad:2015-11-10

Isf , Inspektionen för socialförsäkringen (2011), rapport 12. *Bidragsbrott och skattebrott, Välfärdens dubbla kriminalitet*.{Elektronisk} Tillgänglig: http://www.inspsf.se/digitalAssets/0/889_2011-12.pdf Hämtad 2015-11-10

Metro (2015) . ”Zaccarias, 17, dödshotas för att han kan resa sig ur rullstolen”. Lundin Tomas. Publicerad 2015-05-19 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.metro.se/nyheter/hotfull-man-kastade-ner-zaccarias-rullstol-pa-spåret/EVHoes!ngVi7OLuU2Fvg/> Hämtad 2015-11-01

Regeringen (2014). ”Förändrad assistansersättning – en överyn av ersättningssystemet” {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/contentassets/573c516b73ce4d559390b962b0b09929/forandrad-assistansersattning---en-oversyn-av-ersattningssystemet-sou-20149---hela-dokumentet> Hämtad 2015-11-03

Regeringen (2015).”Regeringsförklaringen den 15sep 2015” {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/tal/2015/09/regeringsforklaringsden-15-september-2015/> Hämtad 2015-10-25

Socialstyrelsen. {Elektronisk} Tillgänglig: http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2007/2007-114-49/documents/2007-114-49_200711429.pdf Hämtad 2015-10-25

Sundsvalls tidning (2014). ”Kan förlora assistans: Känns fruktansvärt”. Israelsson Linette. Publicerad 2014-09-05 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.st.nu/medelpad/sundsvall/kan-forlora-assistans-kanns-fruktansvart> Hämtad 2015-11-08

Svenska dagbladet (2014). ”Assistansfusk del i organiserad brottslighet”. Hjort Mira. Publicerad 2014-06-17 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.svd.se/assistansfusk-del-i-organiserad-brottslighet> Hämtad 2015-10-25

Svenska dagbladet (2015). ”Nu tar vi krafttag mot assistansfusket”. Begler Ann-Marie. Publicerad 2015-09-30 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.svd.se/nya-gdn-nu-tar-vi-krafttag-mot-assistansfusket> 2015-10-25

Svt Gävleborg (2015). ”Han nekas personlig assistents”. Åhlström Emma. Publicerad 2015-03-05 {elektronisk} Tillgänglig: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/gavleborg/han-nekas-personlig-assistent> Hämtad: 2015-10-30

SvtSkåne (2014). ”Frikänd för fusk med assistansbidrag” . Backlund Gösta. Publicerad 2014-10-21 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/skane/frikand-for-assistansbrott> Hämtad: 2015-10-30

Sydsvenskan (2015) ”Hemligt vårdprojekt ska avslöja simultanter”. Mikkelsen Jens. Publicerad 2015-05-03 {Elektronisk} Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/skane/hemligt-varldprojekt-ska-avsloja-simultanter/> Hämtad:2015-11-08

Youtube (2009) "Andreas Möller Paralyzed" {Elektronisk} Tillgänglig: <https://www.youtube.com/watch?v=14Uo16npKJM> Hämtad:2015-11-05

